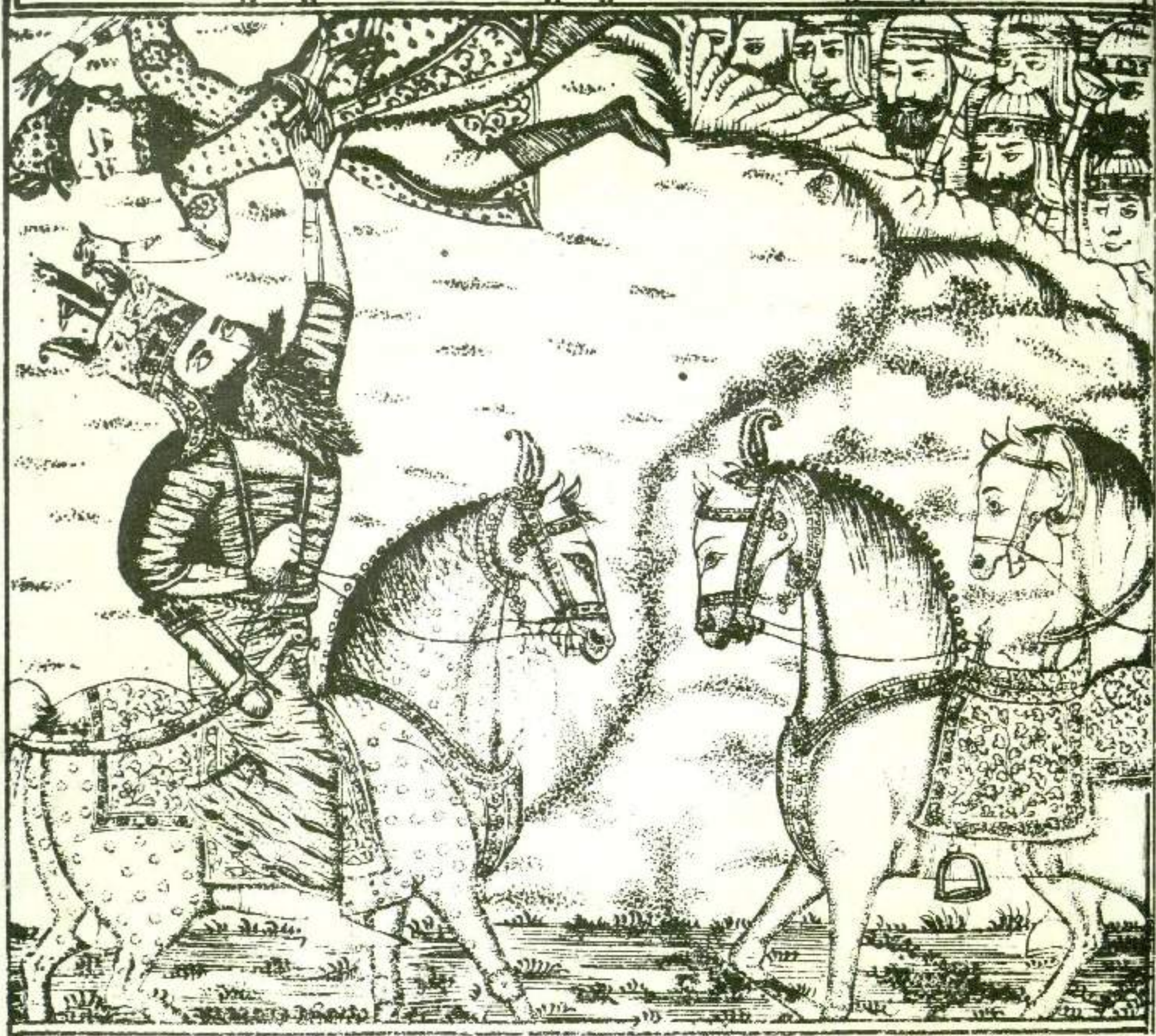

تهان فرود کرد چنگ دراز / ر بود از سرش تاج آفرین / یکدست راستم کمر مانده بود / بدست دگر تا جمن از سر بود

فهرست نامه

نمایشگاه شاهنامه و آثار چاپی مربوط به آن

از انتشارات بنیاد شاهنامه فردوسی . تهران آبان ماه ۱۳۵۴

جشنواره طوس ، تیرماه ۱۳۵۴

نمایشگاه شاهنامه

و آثار چاپ شده مربوط به آن

بنیاد شاهنامه فردوسی

دبیر خاتمه علمی

طرح ، تهیه و تنظیم این کتابچه و
نمایشگاه شاهنامه از مهدی غروی

زمايشگاه شاهنامه

و آثار چاپ شده مربوط به آن

درفتن سیزدهم هجری در تاریخ حیات شاهنامه نحولی بزرگ صورت گرفت. کتابت جای خود رایه چاپ داد و چاپ شاهنامه در خارج از ایران آغاز گردید.

نخستین اروپائی‌ای که به شاهنامه توجه کرد سرویلیام جونز دانشمند انگلیسی بود که در سال ۱۷۷۲ به هنگامی که بیست و شش سال بیشتر نداشت، در رساله مهم خویش موسوم به «گفتار در باب شعر ملل شرقی» فردوسی را با هم‌مقایسه کرد و پس از تأسیس انجمن آسیائی بنگال در هند به نقل و ترجمه بخش‌هایی از متون مهم مشرق‌زمین پرداخت و آنها را در نشریه بزرگی که محتوی مقالات تحقیقی و نمونه‌های متن و وقایع و اخبار بود، در سال ۱۷۸۵ به چاپ رساند، دانشمند دیگر انگلیسی جوزف جامپون تحت تأثیر جونز در همان سال ترجمه انگلیسی جلد اول شاهنامه را در کلکته چاپ کرد و این نخستین کتاب مستقل چاپی مربوط به شاهنامه را به جونز تقدیم داشت.

استقبال از این اثر بحدی بود که سه سال بعد در ۱۷۸۸ این کتاب در لندن تجدید چاپ شد. کوشش‌های نخستین این دانشمندان مقدمه‌ای شد بر امری که لامسدن دانشمند دیگر انگلیسی با همکاری چند علامه مسلمان آغاز کرد و آن چاپ متن اصلی شاهنامه بود، بدین منظور وی بیست و هفت نسخه خطی گردآورد و هفده سال پس از درگذشت جونز، جلد اول شاهنامه با مقدمه انگلیسی و فهرست در ۱۸۱۱ چاپ شد و انتشار یافت.

لامسدن بواسطه عدم موافقت کمپانی هند شرقی با پرداخت بودجه‌ای برای ادامه کار نتوانست مجلدات دیگر شاهنامه را چاپ کند اما ترنر مکان با کمک مالی سلطان شیعی مذهب اود (در مغرب کلکته) کار لامسدن را به نتیجه رساند و در سال ۱۸۲۹ نخستین متن کامل شاهنامه را در چهارجلد به چاپ رساند.

«تصویر روی جلد این کتابچه از صفحه ۹۱۵ شاهنامه چاپ بمبئی عکسبرداری شده است، این شاهنامه بر اساس نسخه کلکته ۱۸۲۹ (ترنر مکان) تهیه شده و نخستین شاهنامه بصور چاپی است.»

درفرانسه انگلیس بسال ۱۷۸۸ در نشریه‌ای حاوی گزیده‌هایی از مثنی‌های مهم عربی و فارسی، چند صفحه از ترجمه شاهنامه به زبان فرانسوی را نیز گنجاند. پنجاه سال بعد همشهری نامدارش ژول مهل دومین چاپ شاهنامه را که در نوع خود زیاترین و معتبرترین چاپ این اثر است، طی مدت چهل سال (۱۸۷۸ - ۱۸۳۷) در پاریس به نام دربار پادشاهی فرانسه انتشار داد.

سومین چاپ شاهنامه که نخستین طبع شاهنامه کامل چاپ سنگی نیز محسوب می‌گردد در ۱۸۴۹ در میننی صورت پذیر شد که تقریباً با نخستین چاپ آن در تهران مقارن بود.

در آلمان دانشمندی بنام وال به سال ۱۷۹۳ قسمت‌هایی از این کتاب را به آلمانی نقل کرد و انتشار داد و این مقدمه‌ای بود برای کاری که فولرس طی سالهای (۱۸۸۴ - ۱۸۷۷) به انجام رساند، تهیه و چاپ و انتشار متن شاهنامه فردوسی در سه جلد بر مبنای کتاب ترنرمان و ژول مهل.

به زبان لاتینی نیز در سال ۱۷۷۸ ترجمه چند صفحه از شاهنامه در جزو کتابی بنام «منتخب اشعار فارسی» انتشار یافت.

در روسیه برای نخستین بار در سال ۱۸۱۵ ترجمه گزیده‌هایی از شاهنامه در شماره ۱۰ ماه می مجله ورستیک اوروی منتشر شد و یکصد و پنجاه سال بعد دانشمندان شوروی طی هشت سال (۱۹۶۰ - ۱۹۵۲) نخستین متن انتقادی قابل اطمینان شاهنامه را در مسکو به چاپ رساندند که اکنون در دست ماست و قابل اطمینان‌ترین چاپ‌های شاهنامه شمرده می‌شود.

بنیاد شاهنامه که از سال ۱۳۵۰ کار خود را با تهیه متن انتقادی جدیدی از شاهنامه آغاز کرده است، در سال ۱۳۵۲ نخستین بخش از حاصل کار تحقیقی خود را که «داستان رستم و سهراب» است به عنوان یک کوشش آزمایشی انتشار داد و امیدوار است که در سال‌های نخستین دهه این قرن همه شاهنامه را تهیه و بنام «شاهنامه بنیاد» منتشر سازد.

نمایندگانی که ترتیب داده شده است، شاید در نوع خود کامل‌ترین نمایندگان نسخ چاپی مربوط به شاهنامه باشد که تا بحال در ایران برقرار گردیده است. بنیاد شاهنامه با اعتراف به این تصور که هنوز نتوانسته است یک مجموعه کامل از شاهنامه‌های چاپ شده و کتاب‌ها و مجلات مربوط بدان فراهم آورد، اکنون در حد خود کوشش بسیار کرده تا توانسته است آنچه را که می‌بیند در زیر یک سقف گرد آورد و عرضه کند. بنیاد شاهنامه امیدوار است که با همکاری وزارت فرهنگ و هنر بتواند در سال‌های آینده این مقصد را بر آورده سازد و مجموعه‌ای کامل از آثار چاپ شده مربوط به شاهنامه را اعم از چاپی و عکسی فراهم سازد.

در این نمایندگان رویهم‌رفته از کتاب‌های موجود در چهار مجموعه بشرح زیر استفاده شده است:

۱ - کتابخانه بنیاد شاهنامه فردوسی: در سال ۱۳۱۳ که نخستین کنگره فردوسی در تهران تشکیل یافت، گروهی از نمایندگان کشورهای شرکت کننده، آثار چاپ شده‌ای از فردوسی را به دبیرخانه کنگره اهداء کردند، در خود تهران نیز کتاب‌هایی بدین منظور به چاپ رسید که همه در تالاری از کتابخانه ملی بنام «کتابخانه فردوسی» ثبت و ضبط گردید، پس از تشکیل بنیاد شاهنامه تعدادی از کتاب‌های این مجموعه به کتابخانه بنیاد منتقل گردید و اکنون بخشی از این کتاب‌ها را همراه با کتاب‌های

دیگر که خود بنیاد تهیه کرده است در نمایندگان عرضه می‌کنیم.

۲ - کتابخانه ملی .

۳ - کتاب‌های برگزیده از کتابخانه استاد مجتبی مینوی (مجموعه استاد مینوی) .

۴ - مجموعه سیمرخ: برخی از شاهنامه‌های چاپ هند و ایران و کتاب‌های مربوط به شاهنامه که به دکتر غروی تعلق دارد .

همراه با این کتابها مجموعه‌ای نیز مرکب از ۲۱ نمایشنامه و سناریو و اپرت که همه بر مبنای شاهنامه تهیه شده و به کتابخانه دانشکده هنرهای دراماتیک و آقای دکتر فروغ تعلق دارند، با فهرستی جداگانه عرضه شده است .

در این دفتر سه فهرست از کتاب‌های نمایندگان داریم:

الف - فهرست کلی کتاب‌ها به ترتیب نام مؤلف یا مصحح .

ب - فهرست کلی کتاب‌ها به ترتیب عنوان کتاب .

ج - فهرست کتاب‌ها در شکل اولیه خود، مجموعه‌ها .

از مقالاتی که در نشریه‌های ایرانی و خارجی انتشار یافته و تعدادش بسیار است در نمایندگان جز چند مورد استثنائی چیزی نمی‌بینیم اما امیدواریم که در آینده با گردآوری این آثار مجموعه‌ای کامل از آثار مربوط به شاهنامه را فراهم سازیم .

« سیمرخ »

الف - فهرست کلی کتاب ها

به ترتیب نام مؤلف یا مصحح (نام خانوادگی، نام کوچک) نام کتاب، محل و تاریخ چاپ، زبان، مجموعه

- آبادی باویل محمد: آئین‌ها در شاهنامه فردوسی، دانشگاه تبریز ۱۳۵۰، کتابخانه ملی.
- آزاد، م: زال و سیمرغ، مصور رنگی، کانون پرورش فکری ۱۳۵۱ - بنیاد.
- آریری، ا. ج: فردوسی، مجله روزگار نو، ج ۴ شماره ۵ سال ۱۹۴۵، سیمرغ.
- آرم، زنده رود: بهی ۱۲۹۶ نمری، سیمرغ.
- آنتال، رادو: معرفی فردوسی و منتخباتی از شاهنامه (فریدون و پسران، زال و رودابه و سیاوش)
بوداپست - به زبان مجارستانی، بنیاد.
- انکسریا، هوشنگ: بیادگار جشن هزارمین سال فردوسی، بهی ۱۹۳۵: به زبان های فارسی و
انگلیسی، سیمرغ.
- ابراهیمیان، روبن: فردوسی و شاهنامه او، جلد اول، مطبعة مدرن ۱۳۱۳ تهران، به زبان ارمنی،
مینوی.
- اتکینسن، جمز: ترجمه شاهنامه فردوسی، لندن و نیویورک ۱۸۸۶، به زبان انگلیسی، سیمرغ.
- اته: اشعار غزلی فردوسی - باشواهد، به زبان آلمانی و به زبان فارسی، بنیاد.
- اجلالی، امین پاشا: پهلو، پهلووان در شاهنامه فردوسی، دانشگاه تبریز ۱۳۵۰، کتابخانه ملی.
- ارمیتاز، موزه تاریخ تمدن و صنایع نفیسه: بهرام گور و آزاده، لنینگراد ۱۹۳۴، به زبان فارسی و
روسی، بنیاد.
- ارنولد، ماتیو: سهراب ورستم، گلاسکو - به زبان انگلیسی، مینوی.
- ارنولد، ماتیو: سهراب ورستم، لندن، چاپ دانشگاه آکسفورد ۱۹۲۶، به زبان انگلیسی، بنیاد.

* در صورتیکه تاریخ چاپ معلوم نیست بجای آن - گذاشته شده.
* فقط برای کتابهای غیر فارسی.

- ارنولد، ماتیو: سهراب ورستم منظوم، لندن - به زبان انگلیسی، مینوی.
- ارنولد، ماتیو: سهراب ورستم منظوم، لندن - به زبان انگلیسی، مینوی.
- استارکف، ا. ا: فردوسی و شاهنامه، ترجمه رضا آذرخشی (چاپ دوم) تهران جیبی ۱۳۴۶، بنیاد.
- اسلامی ندوشن، محمد علی: داستان داستان ها، رستم و اسفندیار، تنظیم متن و شرح و توضیح،
تهران ۱۳۵۱، بنیاد.
- اسلامی ندوشن، محمد علی: داستان رستم و اسفندیار، تهران، انجمن آثار ملی ۱۳۵۱، کتابخانه
ملی.
- اسلامی ندوشن، محمد علی: زندگی و مرگ پهلووانان در شاهنامه فردوسی، تهران، انجمن آثار ملی
۱۳۴۸، کتابخانه ملی.
- اسپک من، آلو: سیاوش، برلن، ترجمه به زبان آلمانی - بنیاد.
- اعتماد مقدم، علیقلی: آئین شهریاری ایران بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران، وزارت فرهنگ و هنر
۱۳۵۰، کتابخانه ملی.
- اعتماد مقدم، علیقلی: پادشاهی و پادشاهان از دیده ایرانیان در شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۴۶،
کتابخانه ملی.
- اعتماد مقدم، علیقلی: ناچکناری در ایران باستان در شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۵۰، کتابخانه
ملی.
- اعتماد مقدم، علیقلی: شاه و سپاه بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۴۸، کتابخانه ملی.
- اعتماد مقدم، علیقلی: ولیعهدی در ایران باستان، بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۴۸، کتابخانه
ملی.
- ایرج، افتاد: کتابشناسی فردوسی، فهرست آثار و تحقیقات درباره فردوسی و شاهنامه، تهران انجمن
آثار ملی ۱۳۴۷، بنیاد.
- انجمن آثار ملی: یادنامه فردوسی، مجموعه مقالات به مناسبت تجدید بنای آرامگاه فردوسی، تهران
۱۳۴۹، بنیاد.
- انجمن فرهنگ ایران باستان: شماره مخصوص فردوسی و شاهنامه (حاوی ۴ مقاله) فروردین ۱۳۴۹،
سیمرغ.
- امیر کبیر: رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۴۴، کتابخانه ملی.
- اورنگ، م. ا: زال و رودابه از شاهنامه فردوسی، تهران ۱۳۴۵، کتابخانه ملی.
- یارتلومه، کریستیان: فرهنگ فرس قدیم، استراسبورگ ۱۹۰۴، به زبان آلمانی، بنیاد.
- باغ گل ایرانی: فصل دوم، فردوسی، ۶۰-۳۱ مصور، با احتمال نیمه اول قرن نوزدهم، لندن، به زبان
انگلیسی، مجموعه سیمرغ.
- براون، ادوارد: چهار مقاله نظامی عروضی سمرقندی، ترجمه به انگلیسی، هرت فورد ۱۸۹۹
بنیاد.

- برتس، ی: شاهنامه فردوسی، متن انتقادی، مسکو ۱۹۶۶ (سلسله آثار ادبی ملل خاور) ۹ جلد، بنیاد.
- بروخیم: شاهنامه فردوسی، از روی چاپ وولرس، مقابله با نسخ خطی دیگر و ترجمه حواشی لاتینی آن به فارسی، نقاشی از درویش پرورده ایرانی، تهران ۱۳۱۳، ۱۰ جلد مصور، بنیاد.
- بریکنو، ا.م: مقام فردوسی در ادبیات فارسی، یادنامه دینشاه، بهمنی ۱۹۴۳، بزبان فرانسوی، سیمرخ.
- بغدادی، شیخ عبدالقادر: لغت شاهنامه، تدوین و تصحیح کارلوس زالمان، پترزبورگ ۱۸۹۵، مقدمه بزبان آلمانی، مینوی.
- بکستن، ای.ام. ویلمت: کتاب رستم، مصور، لندن ۱۹۰۹، به زبان انگلیسی، مینوی.
- بنیاد فرهنگ: پرده‌هایی از شاهنامه، به یادگار جشن فرخنده تاجگذاری اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی، تهران ۱۳۴۶، بنیاد.
- بوکسر، اف.ای: شاهنامه فردوسی، ص ۲۱-۱ مجله انجمن شرقشناسی امریکا شماره ۱ سپتامبر ۱۹۳۵، به زبان انگلیسی، مینوی.
- بهرام ابن فرهاد: شارستان چهار چمن، چمن اول، برخی از چمن دوم و چمن سوم ذکر پادشاهان ایران، بهمنی ۱۲۷۰، سیمرخ.
- باوری، مارچونس آف وینچستر: زنان قهرمان در ایران باستان، کمبریج ۱۹۳۰، به زبان انگلیسی، مینوی.
- باوری، مارچونس آف وینچستر: زنان قهرمان در ایران باستان، لندن ۱۹۵۴، به زبان انگلیسی، مینوی.
- بروج، ویلهلم: فهرست نسخ خطی کتابخانه سلطنتی برلن، برلن ۱۸۸۸، به زبان آلمانی، بنیاد.
- پژمان، ح: فردوسی (منظومه یادگار جشن هزاره) در ۳۰ صفحه، یادنامه‌های از شاهنامه بروخیم بروخیم تهران (ویک مینیاتور از درویش) مینوی.
- پور بهرام: بهمن نامه، بدستبازی رستم و سروش تفتی، بهمنی، فیض رسان، ۱۳۲۵، ۵۵۱ ص، بنیاد.
- پور داوود، ابراهیم: بیژن و منیژه، داستانی از روزگاران پهلوانی ایران، برگزیده از شاهنامه فردوسی تهران، شرکتهای عامل نفت ایران، ۱۳۴۴، بنیاد.
- پور داوود، ابراهیم: فریدون، برگزیده از شاهنامه فردوسی، تهران، شرکتهای عامل نفت ایران ۱۳۴۶، بنیاد.
- پور داوود، ابراهیم: یزدگرد شهربار (یاد جشن هزاره فردوسی) بهمنی ۱۹۳۳، مقلعه بزبان انگلیسی، مینوی.
- پونتر، مورای آنتونی: سهراب و رستم، لندن ۱۹۰۲، به زبان انگلیسی، مینوی.
- پیرنیا، حسن: خطوط برجسته داستانهای قدیم ایران، تهران ۱۳۰۷، مینوی.
- پیزی، ایتالو: کتاب شاهان، فردوسی، ترجمه تورینو ۱۹۱۵، به زبان ایتالیائی، بنیاد.
- پیزی، ایتالو: منتخب ادبی فارسی، تورینو ۱۸۸۹، به زبان ایتالیائی، بنیاد.

- قویسرگانی، اسمعیل: فرارستان، بهمنی ۱۸۹۴، سیمرخ.
- ثروتیان، بهروز: بررسی فرد شاهنامه فردوسی، دانشگاه تبریز ۱۳۵۰، کتابخانه ملی.
- جلال پورفتحعلیشاه قاجار: نامه خسروان مصور (چاپ اول) چاپ کارخانه استاد محمد تقی نگارش جلوه یزدی، تهران ۱۲۸۵ قمری ۱۸۶۸ میلادی، نقاش عبدالملک اصفهانی، سیمرخ.
- جلال الدین میرزا: نامه خسروان، مصور (چاپ دوم) (۱۲۹۷) ۱۸۷۹، بهمنی، سیمرخ.
- جلال الدین میرزا: نامه خسروان، مصور (چاپ سوم) (۱۳۰۸) ۱۸۹۰، بهمنی، سیمرخ.
- حمیدی شیرازی، مهدی: شاهکارهای فردوسی، گرد آورنده، تهران ۱۳۴۴، کتابخانه ملی.
- خاரசات، رستم: افسانه‌های مذهبی ایران باستان، مصور ۱۹۴۲، بهمنی، به زبان انگلیسی، سیمرخ.
- داور، فیروز: ایران و فرهنگ ایرانی، فصل ششم، فردوسی (۱۵۰-۱۲۵) ۱۹۵۳، بهمنی، به زبان انگلیسی، سیمرخ.
- داور، فیروز: رستم و سهراب در ادبیات فارسی، یادنامه مدنی، بهمنی ۱۹۳۰، به زبان انگلیسی، سیمرخ.
- دبیرسیاقی: شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی، تهران، چاپخانه محمدعلی علمی ۱۳۳۵ خورشیدی ۶ مجلد، بنیاد.
- دبیرسیاقی: کشف الیای شاهنامه فردوسی، تهران انجمن آثار ملی ۲۰ مجلد، ۱۳۵۰، بنیاد.
- دخویه، جی: فردوسی، به زبان هلندی، مینوی.
- دومینار، باریبه: شعر در ایران، پاریس ۱۸۷۷، به زبان فرانسوی، بنیاد.
- رضائی، محمد: فردوسی، ابوالقاسم، شاهنامه فردوسی، به تصحیح و مقابله، تهران خاور، در چهار مجلد، بنیاد.
- رواقی، علی: واژه‌های ناشناخته در شاهنامه، تهران ۱۳۵۲، بنیاد.
- روکرت، فردریک: شاهنامه، برلن ۱۸۹۰ و ۱۸۹۵-۱۸۹۴، ترجمه به زبان آلمانی، بنیاد.
- روکرت، فردریک: رستم و سهراب، منظوم، ارلانکن ۱۹۳۸، به زبان آلمانی، مینوی.
- ریگا، یان: وزن حماسی متقارب در ادبیات فارسی، مطالعات درباره شاهنامه، یوسف وزلیخا و گرشاسب نامه، پراگ ۱۹۳۶، بزبان فرانسوی، مینوی.
- رضا، فضل الله: نگاهی به شاهنامه تناور درخت خراسان، تهران، انجمن آثار ملی ۱۳۵۰، بنیاد.
- رضی، هاشم: داستان رستم و سهراب، تهران، پیروز ۱۳۵۲، کتابخانه ملی.
- راس، دنیس: یک جنگ اشعار فارسی، لندن ۱۹۲۷، به زبان انگلیسی، بنیاد.
- زرین کوب، حمید: مجموعه سخنرانیهای اولین و دومین هفته فردوسی، به کوشش دانشگاه مشهد ۱۳۵۳، بنیاد.
- زیمون، هلن: حماسه شاهان، مصور، لندن ۱۸۸۳، به زبان انگلیسی، مینوی.
- زینوویف: روایات حماسی ایران با شواهد فارسی، سن پترزبورگ (لنینگراد) ۱۸۵۵، به زبان روسی، بنیاد.

- سعیدی ، احمد : چند داستان برگزیده از شاهنامه ، مصور ، تهران ۱۳۴۸ ، بنیاد .
- سنجانا ، پشتون : دستور داراب ، سیاوش و سودابه (پاسخی به دکتر کاسارتلی درباره ازدواج با محارم) بمبئی ۱۸۹۲ ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- سوکوف ، س : داستان زال و رودابه و داستان رستم و سهراب ، مسکو ۱۹۱۵ ، به زبان روسی ، بنیاد .
- سیف آزاد ، درمجله ایران باستان : شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی ، متن کامل چهار کتاب اصلی ، داستان الحاقی با مقابله و تصحیح از روی نسخ مشهور با فرهنگ لغات شاهنامه ، تهران ۱۳۴۶ ، کتابخانه ملی .
- شاک ، آدلف فردریک فون : شاهنامه فردوسی ، برلن ۱۸۵۳ ، ترجمه بزبان آلمانی ، بنیاد .
- شاک ، آدلف فردریک فون : داستانهای پهلوانی فردوسی ، اشتوتگارت - ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- شاک آدلف فردریک فون : داستانهای پهلوانان فردوسی ، برلن ۱۸۶۵ ، به زبان آلمانی ، مینوی .
- شاهنامه بایسنغری : تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- شاهنامه فردوسی : آموزنده ، عکسی از روی نسخه مورخ ۱۲۷۲ ، بمبئی ۱۳۳۱ (۱۹۱۲) ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : امیریهادی ، مقدمه ادیبالممالک ۱۳۲۲ ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : بمبئی ۱۸۴۹ (۱۳۶۶) ، چهار مجلد و ملحقات ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : بمبئی ۱۲۷۶-۱۲۷۵ ، در چهار جلد و ملحقات ، مصور ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : تیریز ۱۳۱۶ قمری ، مصور ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : جیبی ، تهران ۱۳۴۵ ، ۷ جلد ، بنیاد .
- شاهنامه فردوسی : طهران (۱۸۵۰) ۱۲۶۷ قمری ، مصور ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : لمسدن ، کلکته ۱۸۱۱ ، با مقدمه انگلیسی و فهرست مفصل و خاتمه به فارسی ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : نوول کشور ، در چهار جلد و ملحقات ، مصور ، کانپور ۱۳۲۶ ، سیمرغ .
- شاهنامه فردوسی : متن کامل چهار کتاب اصلی و سه داستان الحاقی : تهران ۱۳۴۳ ، کتابخانه ملی .
- شاهنامه فردوسی : ابیات برگزیده از نه جلد ، تهران ۱۳۴۷ ، کتابخانه ملی .
- شاهنامه فردوسی : تاج نامه : منتخب از شاهنامه ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- شاهنامه فردوسی : برگزیده ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- شاهنامه فردوسی : برگزیده ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- شفیع ، محمود : آئین کشورداری ایرانیان بر بنیاد شاهنامه فردوسی ، کمیته جشن دو هزار و پانصد ساله ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- شفیع ، محمود : دانش و خرد فردوسی ، تهران و انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ ، بنیاد .

- شفیع ، محمود : شاهنامه دستور ، یادستور زبان فارسی بر پایه شاهنامه فردوسی ، تهران ، نیل ۱۳۳۳ ، بنیاد .
- شهابی ، مصطفی : رضا زاده شفق ، فرهنگ شاهنامه به تصحیح ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- شوقی ، عباس : فردوسی پاکزاد ، تهران ، عطائی ، ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- صفا ، ذبیح الله : حماسه سرایی در ایران ، از قدیمترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم هجری ، چاپ سوم ، تهران ، امیر کبیر ، ۱۳۵۲ ، بنیاد .
- صفا ، ذبیح الله : رستم و اسفندیار ، تهران ۱۳۴۵ ، کتابخانه ملی .
- طه ، فدا : دراسات فی الشاهنامه ، مصر - ، دارالکتب المصریه ، بنیاد .
- عزام : الشاهنامه ، ترجمه الفتح بن علی البنداری ، به تصحیح و تعلیق ، تهران ۱۹۷۰ ، به زبان عربی ، بنیاد .
- فرانسیسک ، ماخالسکی : زال و رودابه فردوسی ، مصور ، کراکف - ، به زبان لهستانی ، مینوی .
- فروغی ، ابوالحسن : تمدن و تلفیق افکار و مفاهیم اجتماعی ، بخش اول ، مقاله پنجم فردوسی ، پاریس ۱۹۳۶ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- فروغی ، محمد علی : خلاصه شاهنامه فردوسی ، تهران وزارت معارف ۱۳۱۳ ، ۲ جلد ، بنیاد .
- فروغی ، محمد علی : شاهنامه فردوسی با مقدمه و شرح حال ، تهران علمی ۱۳۴۳ ، کتابخانه ملی .
- فروغی ، محمد علی : مقالات درباره شاهنامه فردوسی به اهتمام حبیب یغمائی ، تهران انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۱ ، بنیاد .
- فرامرنامه : طبع بندر معمره بمبئی ۱۳۲۴ ، بنیاد .
- فری لی ، ژرژ : ایران ادبی ، پاریس - ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- فلوجل ، گوستاو : فهرست نسخ خطی عربی و فارسی و ترکی کتابخانه سلطنتی وینه ۶۷-۱۸۶۵ : (در سه مجلد) به زبان آلمانی ، بنیاد .
- فولرس ، یوحنا اغوستوس : کتاب شاهنامه بسی و اهتمام و مقابله و تصحیح ، لیدن ۱۸۸۰ - ۱۸۷۷ ، ۳ جلد ، مقدمه بزبان آلمانی ، بنیاد .
- قدس نخعی ، حسین : داستان بهرام گور ، منتخب از شاهنامه فردوسی ، تهران ، کتابخانه ملی .
- کاراهان ، عبدالقادر : مینیا تورهای منتخب از شاهنامه ها ، اسلامبول ۱۹۷۱ ، بنیاد .
- کارنوی ، البرت جی : علم الاساطیر جامع ، مجلد ششم : علم الاساطیر هندی و ایرانی ، با ۱۳ تصویر در بخش ایرانی ، بستن ۱۹۱۷ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کاتگا ، جمشید جی بیژن جی : متون منتخب فارسی شماره ۲ شاه نامه : رستم و تهمنه ، ۱۸۹۲ بمبئی ، مقدمه و حواشی به زبان انگلیسی ، مجموعه سیمرغ .
- کریستن سن ، آرتور : تاریخ سلطنت قباد و کمونیسم مزدکی ، کپنهاگ ۱۹۲۵ ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .

- کریستن سن ، آرتور : داستان بزرگمهر حکیم ، ترجمه عبدالحسین میکده ، ضمیمه مجله مهر ۱۳۱۳ مینوی .
- کریسکی : تاریخ ایران ، داستان فریدون و ضحاک از شاهنامه و قسمتهائی دیگر از شاهنامه مثلاً رستم و سهراب ، مسکو ۱۹۱۵ ، به زبان روسی ، بنیاد .
- ککس ، سرجوج : علم الاساطیر ملت های آریائی ، مصور ، لندن ۱۸۸۷ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کسیریات : معارف جمهوریت شوروی ارمنستان ، انستیتوت تاریخ مدیته فردوسی ، ایروان ۱۹۳۴ به زبان ارمنی ، بنیاد .
- کوالسکی ، نادانوش : مطالعات درباره شاهنامه در دو مجلد ، کراکف ۱۹۵۲ به زبان لهستانی ، مینوی .
- کویاجی ، سرجی ، سی : مطالعات درباره شاهنامه ، چاپ اول در مجله مؤسسه کاما ، بمبئی ۱۹۳۶ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کویاجی ، سرجی ، سی : مطالعات درباره شاهنامه ، بمبئی — ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کویاجی ، سرجی ، سی : آئین ها و افسانه های ایران و چین در اعصار باستان ، بمبئی ۱۹۳۶ ، با تصویر ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کیتکی : فردوسی طوسی ، شاهنامه (منتخبات) خورشیدی جی منوچهرجی (برای تدریس در دانشگاه) بمبئی ، گلزار حسنی ۱۸۹۸ ، سیمرغ .
- کالبیاتی ، جیووانی : فردوسی و حماسه ایران ، میلانو ۱۹۳۵ ، به زبان ایتالیائی ، بنیاد .
- کاندی والاس : یک قهرمان ایرانی ، داستانهای از شاهنامه ، (زال و رودابه و رستم و سهراب) لندن ۱۹۲۵ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- گرس ، ای : شاهنامه فردوسی ، برلن ۱۸۲۰ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- گلبن ، محمد : فردوسی نامه ملك الشعراء بهار ، تهران ، سپهر ۱۳۴۵ ، بنیاد .
- گوکیل ، جی . اچ . ریچارد : ادبیات فارسی (برگزیده متون) شاهنامه ص ۳۴۳ - ۷ ، نیویورک و لندن ۱۹۰۰ ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- گوهرین ، صادق : داستان بهرام گور ، منتخب از شاهنامه فردوسی ، تهران ۱۳۴۳ ، کتابخانه ملی .
- گیمر ، ویلهلم و ارتست کهن : فقه اللغة ایرانی ، ۱۸۹۵ - ۱۹۰۴ - ۱۸۹۶ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- لاورتی ، موریس : شاره مخصوص انجمن مطالعات ایرانی ، پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوی بنیاد .
- لش چینسکی ، گئورگ : سیاوش ، مونیخ — ، ترجمه به زبان آلمانی ، بنیاد .

- لوزینسکوف و ورنبرگ : شاهنامه فردوسی ، برخی داستانها (کیومرث ، سلم ، رخس ، رستم و بهرام گور) آکادمی اتحاد جماهیر شوروی ، مسکو ولنینگراد ۱۹۳۴ ، ترجمه به زبان روسی ، بنیاد .
- لوی ، روبن : حماسه شاهان ، تهران ۱۹۶۷ ، به زبان انگلیسی ، بنیاد .
- ماسه ، هانری : بسوی خراسان ، پاریس ۱۹۵۳ ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- ماسه ، هانری : فردوسی و حماسه ملی ، پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- ماسه ، هانری : فردوسی و حماسه ملی ترجمه مهدی روشن ضمیر ، تیریزدانشگاه ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- محجوب ، محمد جعفر : شاهنامه فردوسی ، تصحیح و مقابله به خط جواد شریفی ، تهران ، امیر کبیر ۱۳۴۰ ، کتابخانه ملی .
- مدنی ، بدالدین : درجه ای بر کاخ بلند و گزندناپذیر شاهنامه ، تهران ، اندیشه ۱۳۵۰ ، مینوی .
- مسکوب ، شاهرخ : سوک سیاوش ، خوارزمی ۱۳۵۰ ، مینوی .
- مسکوب ، شاهرخ : مقدمه ای بر رستم و اسفندیار ، امیر کبیر ، تهران ۱۳۴۲ ، مینوی .
- مسکوب ، شاهرخ : مقدمه ای بر رستم و اسفندیار ، همراه با اشعار مربوطه از شاهنامه ، اندیشه ، تهران ۱۳۴۸ ، مینوی .
- معصومی ، غلامرضا : سیراف ، محتوی بحثی درباره تصاویری از شاهنامه در قلعه سیراف ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۲ ، بنیاد .
- مفتون یزدی ، حاج فتح الله : حقیقت فردوسی و شاهنامه ، مطبع صحیفه جید آباد (کن) ۱۳۶۷ قمری سیمرغ .
- مقدم ، محمد : رستم و سهراب ، تهران ۱۳۱۳ ، بنیاد .
- مکان ، کوفر : شاهنامه ، به سعی و اهتمام و تصحیح ، کلکته ۱۸۲۹ ، چهار مجلد ، بنیاد .
- مهر : فردوسی نامه ، تهران ۱۳۱۳ ، بنیاد .
- مهل ، ژول : تاریخ منوچهر ، مصور ، پاریس — ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- مهل ، ژول : چند صفحه از شاهنامه ، ۱۹۳۴ پاریس ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- مهل ، ژول : قسمتهائی از شاهنامه فردوسی (فریدون و منوچهر) پاریس — ترجمه به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- مهل ، ژول : مقدمه شاهنامه فردوسی ، ترجمه از فرانسه : جی . دی . خاندالولا ، به احتمال چاپ بمبئی — ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- مهل ، ژول : نمونه های از متون قدیمی فارسی ، پادشاهی گشتاسب از شاهنامه ، پاریس ۱۸۲۹ مقدمه به زبان فرانسوی ، مجموعه سیمرغ .
- موشوپولس ، فیسفور : شعر حماسی فارسی ، اسکندریه — ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- مؤدب ، عبدالحمید ایرانی : زردشت باستانی و فلسفه او شرح حال حکیم ابوالقاسم فردوسی ص ۶۹ - ۶۲ ، قاهره ۱۹۳۳ ، مجموعه سیمرغ .

- میرزا یانس : سه قطعه از شاهنامه ، ترجمه به شعر ، به احتمال چاپ فردوس تهران ۱۹۳۴ ، بزبان ارمنی ، بنیاد .
- مینوی ، مجتبی : داستان رستم و سهراب از شاهنامه ، مقدمه و تصحیح و توضیح : تهران ، بنیاد شاهنامه فردوسی ، ۱۳۵۲ ، بنیاد .
- مینوی ، مجتبی : فردوسی و شعر او ، آثار ملی ، تهران ۱۳۴۶ ، بنیاد .
- نالینو ، کارلو آلفونسو : درباره فردوسی ، رم ۱۹۳۵ ، بزبان ایتالیائی ، بنیاد .
- نجاتی ، نوسال : ترجمه ترکی شاهنامه ، اسلامبول ۱۹۴۵ در چهار جلد ، مینوی .
- نفیسی ، سعید : یزدگرد سوم ، ضمیمه مجله مهر ، ۱۳۱۲ ، مینوی .
- فولدکه ، تئودور : حماسه ملی ایران ، برلن و لپزیگ ، ۱۹۲۰ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- فولدکه ، ت : حماسه ملی ایران ، ترجمه به انگلیسی : ل - بگداقف ، بمبئی ۱۹۳۰ ، مینوی .
- فولدکه ، ت : حماسه ملی ایران : ترجمه فارسی یزدگرد علوی ، تهران ۱۳۵۱ ، بنیاد .
- فولدکه ، ت : تاریخ ایران ، لپزیگ ۱۸۸۷ ، بزبان آلمانی ، بنیاد .
- نورمن ، جیل و ادوارد دیویس : فهرست بدوی تصویرهای شاهنامه (۷۰۰۰ تصویر) ان آربر ۱۹۶۹ ، بزبان انگلیسی ، مینوی .
- واچا ، پ ، ب : حماسه سنتی و حماسه های ملی ایران ، یادنامه کوروش ، بمبئی ۱۹۷۴ ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- واچا ، پ ، ب : فردوسی و شاهنامه ، بمبئی ۱۹۵۰ ، بزبان انگلیسی ، مینوی .
- وارنر ، ارتور جرج و ادموند : شاهنامه فردوسی ، ترجمه در نه مجلد ، ۱۹۱۲ - ۱۹۰۵ ، لندن ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانیهای نخستین دوره جلسات و سخنرانی و بحث درباره شاهنامه ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانیهای دومین دوره جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه ، ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانیهای سومین دوره جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه ۱۳۵۳ ، بنیاد .
- وشچرد ، آتکار شلختا : یوسف و زلیخا ، ترجمه به زبان آلمانی ، وینه ۱۸۸۹ ، بنیاد .
- ویلکن ، فردریک : مبانی زبان فارسی ، همراه با بعضی شواهد از متون فارسی ، لیسائی ایتالیا ۱۸۰۵ ، بزبان ایتالیائی ، بنیاد .
- هراتی ، ابوالقاسم : جهانگیرنامه ، چاپ دوم ، بمبئی ، چاپخانه سلطانی ، ۱۳۲۵ ، بنیاد .
- هرتسفلد ، ارنست : شاهنامه و تاریخ ، از مجموعه انتشارات قدیم انجمن آثار ملی تهران ۱۳۵۱ ، بنیاد .
- هرن ، پاول : تاریخ ادبیات ایران ، لپزیگ ۱۹۰۱ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .

- هرن ، پاول : توصیف های طلوع آفتاب در شاهنامه فردوسی ، لپزیگ ۱۹۰۶ ، به زبان آلمانی ، مینوی .
- هتسن ، دکتر کورت هنریش : کتاب شاهان ایران ، مینس (آلمان) ۱۹۵۴ ، بزبان آلمانی ، مینوی .
- هینل ، جان : علم الاساطیر ایرانی ، لندن ۱۹۷۴ ، بزبان انگلیسی ، بنیاد .
- یارشاطر ، احسان : داستانهای شاهنامه ، تهران ، بنگاه ترجمه و نشر کتاب ۱۳۴۴ ، مصور ، بنیاد .
- یانسن ، وارنر : شاهنامه فردوسی ، هامبورگ ۱۹۲۲ ، ترجمه بزبان آلمانی ، بنیاد .
- یغمائی ، حبیب : فردوسی و شاهنامه او ، شرح حال فردوسی و تحقیق درباره شاهنامه ، تهران انجمن آثار ملی ۱۳۴۹ ، بنیاد .

- بهرام گور، داستان : گوهرین، صادق، منتخب از شاهنامه فردوسی ، تهران ۱۳۴۳ ، کتابخانه ملی .
- بهرام گور و آزاده: ارمیتاژ ، موزه تمدن و صنایع نفیسه ، لنینگراد ۱۹۳۴ ، به زبان فارسی و روسی ، بنیاد .
- بهمن نامه : پوز بهرام ، بدستبازی رستم و سروش تفتی ، یمینی ، فیض رسان ۱۳۳۵ ، بنیاد .
- به یاد تاجرخشن هزارمین سال فردوسی : انکلسریا ، هوشنگ ، بهمنی ۱۹۳۵ ، به زبانهای فارسی و انگلیسی ، سیمرغ .
- بیژن و منیژه : پوز داوود، داستانی از روزگاران پهلوانی ایران، برگزیده از شاهنامه فردوسی، تهران شرکتهای عامل نفت ایران ۱۳۴۴ ، بنیاد .
- پادشاهی و پادشاهان از دیده ایرانیان در شاهنامه فردوسی : اعتماد مقدم ، علیقلی ، تهران ۱۳۴۶ ، کتابخانه ملی .
- پرده‌هایی از شاهنامه : بنیاد فرهنگ ایران، یادگار جشن فرخنده تاجگذاری اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی ، تهران ۱۳۴۶ ، بنیاد .
- پهلو ، پهلوان در شاهنامه فردوسی : اجلائی امین . دانشگاه تبریز ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- تاجگذاری در ایران باستان در شاهنامه فردوسی : اعتماد مقدم ، علیقلی ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- تاریخ ادبیات ایران : هورن ، پاول ، لیبزینگ ۱۹۰۱ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- تاریخ ایران : تلدکه ، تئودور . لیبزینگ ۱۸۸۷ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- تاریخ سلطنت قباد و کمونیسم مزدکی : کریستین سن ، آرتور ، کپنهاگ ۱۹۲۵ ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- تاریخ منوچهر (فردوسی) : مهل ، ژول ، مصور، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- تمدن و تلفیق افکار و مفاهیم اجتماعی : فروغی ، ابوالحسن ، بخش اول، مقاله پنجم، فردوسی ، پاریس ۱۹۳۶ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- جهانگیر نامه : هراتی، ابوالقاسم ، چاپ دوم بهمنی ۱۳۲۵ ، بنیاد .
- چند صفحه از شاهنامه : مهل ، ژول . پاریس ، ۱۹۳۴ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- چهار مقاله : براون ، ادوارد ، نظامی عروضی مهرقندی ، ترجمه به انگلیسی ، هسرت فورد ۱۸۹۹ ، بنیاد .
- حقیقت فردوسی و شاهنامه : متون یزدی ، خاج فتح الله ، مطبع صحیفه حیدرآباد دکن ۱۳۶۷ فمری ، مجموعه سیمرغ .
- حماسه سرایی در ایران : صفا ، ذبیح الله، از قدیمترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم هجری، چاپ سوم ، تهران امیرکبیر ۱۳۵۲ ، بنیاد .
- حماسه سنتی و حماسه‌های ملی ایران : واجا . پ . ب . ب ، یادنامه کوروس، بهمنی ، ۱۹۷۴ ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .

ب - فهرست کلی کتابها و مقالات

- به ترتیب عنوان : نام مؤلف ، مصحح ، مترجم ، محل و تاریخ چاپ ، زبان ، مجموعه
- آئینها در شاهنامه فردوسی : آبادی ، باویل ، دانشگاه تبریز ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی
 - آئین شهریاری ایران بر بنیاد شاهنامه فردوسی : اعتماد مقدم ، علیقلی ، تهران وزارت فرهنگ و هنر ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
 - آئین کشورداری ایرانیان بر بنیاد شاهنامه فردوسی : شفیع محمود ، کمیته جشن دو هزار و پانصد ساله ، تهران ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
 - آئینها و افسانه‌های ایران و چین در اعصار باستان : کویاجی ، سرجی . سی . بهمنی ۱۹۳۶ . به زبان انگلیسی ، مینوی .
 - آئینها و افسانه‌های باستانی ایران و چین : کویاجی ، سرجی . سی . یادنامه‌مدی ، بهمنی ۱۹۳۰ . به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
 - اشعار غزلی فردوسی با شواهد : اته ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
 - افسانه‌های مذهبی ایران باستان : خارگات رستم ، مصور ، بهمنی ۱۹۴۲ ، به زبان انگلیسی ، مجموعه سیمرغ .
 - ایران ادبی : فری لی، ژرز ، پاریس ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
 - بررسی فر در شاهنامه فردوسی : ثروتیان ، بهروز ، دانشگاه تبریز ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
 - بزرگمهر حکیم [داستان] : کریستن سن ، آرتور ، ترجمه عبدالحسین میکده ، ضمیمه مجله مهر ۱۳۱۳ ، مینوی .
 - بسوی خراسان : ماسه ، هانری ، پاریس ۱۹۵۳ ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
 - بهرام گور، داستان : قدس نخعی ، حسین ، منتخب از شاهنامه فردوسی ، تهران ۱۳۴۲ ، کتابخانه ملی .

- حماسه شاهان: زیمرن، هلن، مصور، لندن ۱۸۸۳، به زبان انگلیسی، مینوی.
- حماسه شاهان: لوی، روبن، تهران ۱۹۶۷، به زبان انگلیسی، بنیاد.
- حماسه ملی ایران: نلدکه، تئودور، برلن لیبزیگ ۱۹۲۰، به زبان آلمانی، بنیاد.
- حماسه ملی ایران: نلدکه، ت، ترجمه به انگلیسی، ل، بگدانف، بمبئی ۱۹۳۰، مینوی.
- حماسه ملی ایران: نلدکه، ت، ترجمه فارسی، بزرگ علوی، تهران ۱۳۵۱، بنیاد.
- خطوط برجسته داستانهای قدیم ایران: پیرنیا، حسن، تهران ۱۳۰۷، مینوی.
- داستان جام مقدس در ایران و هند: کویاجی، سرچی، سی، بمبئی ۱۹۵۰، به زبان انگلیسی، مینوی.
- داستانهای پهلوانان فردوسی: شاک، فون ادلف فردریک، برلن ۱۸۶۵، به زبان آلمانی، مینوی.
- داستانهای پهلوانی فردوسی: شاک، ادلف فردریک فون، اشتونکارت، به زبان آلمانی، بنیاد.
- داستانهای شاهنامه: یار شاطر، احسان، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب ۱۳۴۴، بنیاد.
- دانش و خرد فردوسی: شنبی، محمود، تهران، انجمن آثار ملی ۱۳۵۰، بنیاد.
- دراسات فی شاهنامه: مصر دارالکتب المصریه، بنیاد.
- در باره فردوسی: نالینو، کارلو الفونسو، رم ۱۹۳۵، به زبان ایتالیایی، بنیاد.
- درجه‌ای بر کاخ بلند و عزت ناپذیر شاهنامه: مدنی، بدرالدین، تهران اندیشه ۱۳۵۰، کتابخانه ملی.
- رستم و اسفندیار: صفا، ذبیح الله، تهران ۱۳۴۵، کتابخانه ملی.
- رستم و اسفندیار (داستان داستان‌ها): اسلامی ندوشن، محمد علی، تنظیم متن و شرح و توضیح، تهران ۱۳۵۱، بنیاد.
- رستم و اسفندیار (داستان): اسلامی ندوشن، محمد علی، تهران انجمن آثار ملی ۱۳۵۱، کتابخانه ملی.
- رستم و همینه: کانکا، جمشید جی بیژن جی، متون منتخب فارسی، شماره ۲ شاهنامه ۷۵ - ۷۰، بمبئی ۱۸۹۴ مقدمه و حواشی به زبان انگلیسی، سیمرغ.
- رستم و سهراب: مقدم، محمد، تهران ۱۳۱۳، بنیاد.
- رستم و سهراب: روکرت فردریک، منظوم، ارلانگن ۱۹۳۸، به زبان آلمانی، مینوی.
- رستم و سهراب (داستان): رضی، هاشم، تهران پیروز ۱۳۵۲، کتابخانه ملی.
- رستم و سهراب از شاهنامه (داستان): مینوی، مجتبی، مقدمه و تصحیح و توضیح، تهران، بنیاد شاهنامه فردوسی، ۱۳۵۲، بنیاد.
- رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی: امیرکبیر، تهران ۱۳۴۴، کتابخانه ملی.
- رستم و سهراب در ادبیات فارسی: داور، فیروز، یادنامه مدی، بمبئی ۱۹۳۳، به زبان انگلیسی.

- روایات حماسی ایران: زینزویف، باشراهد فارسی، سن پترزبورگ (لنینگراد) ۱۸۵۵، به زبان روسی، بنیاد.
- زال و رودابه: اورنگ، م، تهران ۱۳۴۵، کتابخانه ملی.
- زال و رودابه: سوکولف، س، داستان زال و رودابه و داستان رستم و سهراب، مسکو ۱۹۱۵، به روسی، بنیاد.
- زال و رودابه از فردوسی: فرانسیسک ماخالسکی، مصور، کراکف، به زبان لهستانی، مینوی.
- زال و رودابه و رستم و سهراب: گاندی، والاس، یک قهرمان ایرانی (داستانهایی از شاهنامه) لندن ۱۹۲۵، به زبان انگلیسی، مینوی.
- زال و سیمرغ: آزاد، م، مصور رنگی، کانون پرورش فکری کودکان ۱۳۵۱، بنیاد.
- زندگی و مرگ پهلوانان در شاهنامه فردوسی: اسلامی ندوشن، محمد علی، تهران انجمن آثار ملی ۱۳۴۸، کتابخانه ملی.
- زنده رود: آرم، بمبئی، ۱۲۹۶ قمری، سیمرغ.
- زنان قهرمان در ایران باستان: پوری، مارچونس آف ویچستر، گامبریج ۱۹۳۰، به زبان انگلیسی، مینوی.
- زنان قهرمان در ایران باستان: پوری، مارچونس آف ویچستر، لندن ۱۹۵۴، به زبان انگلیسی، مینوی.
- سخنرانیهای نخستین دوره جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه: وزارت فرهنگ و هنر ۱۳۵۰، بنیاد.
- سخنرانیهای دومین دوره جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه: وزارت فرهنگ و هنر ۱۳۵۰، بنیاد.
- سخنرانیهای سومین دوره جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه: وزارت فرهنگ و هنر ۱۳۵۳، بنیاد.
- سهراب و رستم: ارنلد، ماتیو، منظوم، لندن - به زبان انگلیسی، مینوی.
- سهراب و رستم: ارنلد، ماتیو، لندن، چاپ دانشگاه آکسفورد ۱۹۲۶، به زبان انگلیسی، بنیاد.
- سهراب و رستم: ارنلد، ماتیو، منظوم، لندن - به زبان انگلیسی، مینوی.
- سهراب و رستم: ارنلد، ماتیو، منظوم، گلاسکو - به زبان انگلیسی، مینوی.
- سهراب و رستم: پوتر، موری آتونی، لندن ۱۹۰۲، بزبان انگلیسی، مینوی.
- سیاوش: اسیک من، آلو، برلن ۱۹۱۹، ترجمه به زبان آلمانی، بنیاد.
- سیاوش: لشنچینسکی، گورنگ، مونیخ - ترجمه به زبان آلمانی، بنیاد.
- سیاوش و سودابه: سنجانادستور داراب پشوتن (پاسخی به دکتر کامازتلی درباره ازدواج بامحارم)، بمبئی ۱۸۹۲، به زبان انگلیسی، سیمرغ.

- سوک سیاوش : مسکوب ، شاهرخ ، خوارزمی ، ۱۳۵۰ ، مینوی .
 — سیراف : معصومی غلامرضا ، محتوی بحثی درباره تصاویری از شاهنامه در قلعه سیراف ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۲ ، بنیاد .
 — شارستان چهارچمن : بهرام ابن فرهاد ، چمن اول و برخی از چمن دوم و سوم ، ذکر پادشاهان ایران ، بهمنی ۱۲۷۰ ، سیمرغ .
 — شاهنامه فردوسی : بوکلر ، اف ، وی ، مجله انجمن شرقشناسی امریکا ، شماره ۱ سپتامبر ۱۹۳۵ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .

شاهنامه ها به ترتیب تاریخ چاپ :

- ۱۸۱۱ کلکته : لاسدن ، بامقدمه انگلیسی و فهرست مفصل و خاتمه به فارسی ، سیمرغ .
 — ۱۸۲۹ کلکته : مکان ، ترنر ، بسعی و اهتمام و تصحیح ، ۴ جلد ، بنیاد .
 — (۱۸۳۷-۷۸) پاریس : مهل ، ژول ، در هفت جلد ، مقدمه بزبان فرانسه ، بنیاد .
 — ۱۸۴۹ (۱۲۶۶) بهمنی : در ۴ جلد و ملحقات ، مصور ، سیمرغ .
 — ۱۸۵۰ (۱۲۶۷) تهران : در ۴ جلد ، مصور ، سیمرغ .
 — ۵۸-۱۸۵۷ (۱۲۷۶-۱۲۷۵) بهمنی : در ۴ جلد و ملحقات ، مصور ، سیمرغ .
 — ۱۸۷۷-۱۸۸۰ لندن : فولرس ، یوهانس آگوستوس بسعی و اهتمام ، مقابله و تصحیح ، ۳ جلد ، مقدمه به زبان آلمانی ، بنیاد .
 — ۱۸۹۸ (۱۳۱۶) تبریز : ۴ جلد ، مصور ، سیمرغ .
 — ۱۹۰۴ (۱۳۲۳) طهران : امیر بهادری ، مقدمه ادیب الممالک فراهانی ، سیمرغ .
 — ۱۹۰۸ (۱۳۲۶) کازنبور : ۴ جلد و ملحقات ، مصور ، سیمرغ .
 — ۱۹۱۲ (۱۳۳۱) بهمنی : عکسی از روی نسخه مورخ ۱۲۷۲ ، آموزنده ، سیمرغ .
 — ۱۹۳۳ (۱۳۱۲) تهران : بروخیم ، از روی چاپ فولرس پس از مقابله بانسخ خطی دیگر و ترجمه حواشی لاتینی آن بنادسی ، نقاشی از درویش پرورده ایرانی ، ۱۰ جلد ، مصور ، بنیاد .
 — ۱۹۳۳ (۱۳۱۲) تهران : دمضانی . محمد ، خاور ، بنیاد .
 — ۱۹۴۶ (۱۳۳۵) تهران : دبیرساقی ، چاپخانه محمد علی علمی ، ۶ جلد ، بنیاد .
 — ۱۹۵۴ (۱۳۴۳) تهران : متن کامل چهار کتاب اصلی و سه داستان الحاقی ، کتابخانه ملی .
 — ۱۹۵۴ (۱۳۴۳) تهران : محمد علی فروغی ، مقدمه و شرح حال ، علمی ، کتابخانه ملی .
 — ۱۹۵۶ (۱۳۴۵) تهران : جیبی ، از روی مهل ، ۷ جلد ، بنیاد .

- ۱۹۵۷ (۱۳۴۶) : سیف آزاد ، در ایران باستان ، متن کامل ۴ کتاب اصلی و داستان های الحاقی با مقابله و تصحیح از روی نسخ مشهور با فرهنگ لغات شاهنامه .
 — ۱۹۶۰ مسکو : برتلس ، ۹ جلد ، بنیاد .

ترجمه های شاهنامه به ترتیب تاریخ چاپ :

- ۱۸۲۰ برلن : گرس ، ای ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
 — ۱۸۵۳ برلن : شاک ، ادلف فردریک فون ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
 — ۱۸۹۰ ، ۱۸۹۵ برلن : روکرت ، فردریک ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
 — ۱۹۱۲ ، ۱۹۰۵ لندن : وارنر ، ارتور جرج ، ادوین درنه مجلد ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
 — ۱۹۲۳ هامبورگ : یانسن ، وارنر ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
 — ۱۹۴۵ اسلامبول : نجاتی ، لوگال ترجمه ترکی شاهنامه ، در ۴ مجلد ، مینوی .
 — ۱۹۷۰ تهران : عزام ، تصحیح و تعلیق ، ترجمه الفتاح بن علی البنداری به عربی ، بنیاد .

خلاصه ها و گزیده های شاهنامه به ترتیب تاریخ چاپ :

- ۱۸۸۶ نیویورک و لندن : انکینسن ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
 — ۱۸۹۸ بهمنی : کیتکی ، فردوسی طوسی (منتخبات) خورشید جی منوچهر جی (برای تدریس در دانشگاه بهمنی) گلزار حسینی ، سیمرغ .
 — ۱۹۰۰ نیویورک و لندن : گوئیل ، جی ، اچ . ریچارد ، ادبیات فارسی (برگزیده متون) شاهنامه ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
 — ۱۹۳۴ (۱۳۱۳) تهران : وزارت معارف ، فروغی ، محمد علی ، خلاصه شاهنامه فردوسی ، ۲ جلد ، بنیاد .
 — ۱۹۳۴ مسکو و لنینگراد : لوزینسکوف ، ورتبرگ ، ترجمه برخی داستانها (کیومرث ، سام ، رخش ، رستم و بهرام گور) ، اکادمی اتحاد جماهیر شوروی ، به زبان روسی ، بنیاد .
 — ۱۹۳۴ تهران : میرزا یانس ، سه قطعه از شاهنامه ، ترجمه به شعر به احتمال چاپ قازوس ، به زبان ازمنی ، بنیاد .
 — ۱۹۳۴ پاریس : مهل ، ژول ، چند صفحه از شاهنامه ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
 — ۱۹۴۵ (۱۳۴۴) تهران : حمیدی شیرازی ، مهدی ، شاهکار های فردوسی ، کتابخانه ملی .
 — ۱۹۶۸ (۱۳۴۷) تهران : ایبات برگزیده از ۹ جلد شاهنامه فردوسی ، کتابخانه ملی .
 — ۱۹۶۹ (۱۳۴۸) تهران : سعیدی ، احمد ، چند داستان برگزیده از شاهنامه ، مصور ، بنیاد .
 — ۱۹۷۱ (۱۳۵۰) تهران : سناد بزرگ ارتشگران برگزیده از شاهنامه فردوسی ، کتابخانه ملی .

- ۱۹۷۱ (۱۳۵۰) تهران : گریده‌ای از شاهنامه فردوسی ، کتابخانه ملی .
- ۱۹۷۱ (۱۳۵۰) تهران : فردوسی (تاج نامه) منتخب از شاهنامه ، کتابخانه ملی .
- و نیز داستانهای بزرگمهر حکیم ، بهرام گور ، رستم و اسفندیار ، رستم و تهمنه ، رستم و سهراب ، زال و رودابه ، سهراب و رستم ، سیاوش و سیاوش و سودابه ، سوگ سیاوش ، فریدون و ضحاک ، فریدون و منوچهر .
- شاهنامه و تاریخ : هرستاد ، ارنست ، از مجموعه انتشارات قدیم انجمن آثار ملی ، تهران ۱۳۵۱ ، بنیاد .
- شاهنامه و دستور : شفعی ، محمود ، دستور زبان فارسی بر پایه شاهنامه فردوسی ، تهران نیل ۱۳۴۳ ، بنیاد .
- شاه و سپاه بر بنیاد شاهنامه فردوسی : اعتماد مقدم ، علیقلی ، تهران ۱۳۴۸ ، کتابخانه ملی .
- شعر حماسی فارسی : موشوپولس ، اسکندریه ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- طلوع آفتاب در شاهنامه : هرن ، پاول ، لپیژینگ ۱۹۰۶ ، به زبان آلمانی ، مینوی .
- علم الاساطیر جامع : کارنوی ، الیرت جی ، علم الاساطیر هندی و ایرانی ، ۱۳۱۰ تصویر در بخش ایرانی ، بستان ۱۹۱۷ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- علم الاساطیر ملت های آریائی : ککس ، سر جورج ، مصرر ، لندن ۱۸۸۷ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- علم الاساطیر ایرانی : هیل جان ، به زبان انگلیسی ، لندن ۱۹۷۴ ، بنیاد .
- فرارستان : تویسکانی ، اسمعیل ، بمبئی ۱۸۹۴ ، سیمرغ .
- فرامرنامه : طبع بندر ممسوره بمبئی ۱۳۳۴ ، بنیاد .
- فردوسی : آریبری ، ا ، ج ، مجله روزگارانو ، جلد ۴ شماره ۵ سال ۱۹۴۵ ، سیمرغ .
- فردوسی : باغ گل ایرانی ، فصل دوم فردوسی ، مصور ، با احتمال نیمه اول قرن نوزدهم ، لندن ، به زبان انگلیسی سیمرغ ،
- فردوسی (منظومه یادگار جشن هزاره) : پژمان ، ح همراه بانمودهای از شاهنامه بروخیم ، تهران و یک مینیاتور از درویش ، مینوی .
- فردوسی (شرح حال حکیم ابوالقاسم) : مؤدب عبدالمحمد ایرانی ، زرتشت باستانی و فلسفه او ، قاهره ۱۹۳۳ ، سیمرغ .
- فردوسی : داور فیروز ، ایران و فرهنگ ایرانی ، فصل ششم ، بمبئی ۱۹۵۳ ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- فردوسی : دخویه ، جی ، سیمرغ ۱۹۵۲ ، به زبان هلندی ، مینوی .

- فردوسی : کمساریات ، معارف جمهورییت شوروی ارمنستان ، انستیتوت تاریخ مدنیت ، ایروان ۱۹۳۴ ، به زبان ارمنی ، بنیاد .
- فردوسی پاکزاد : شوخی ، عباس ، تهران ، عطائی ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- فردوسی و حماسه ایران : گالیاتی ، جیووانی ، میلانو ۱۹۳۵ ، به زبان ایتالیائی ، بنیاد .
- فردوسی و حماسه ملی : ماسه ، هنری ، پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- فردوسی و حماسه ملی : ماسه ، هنری ، ترجمه مهدی روشن ضمیر ، دانشگاه تیریز ۱۳۵۰ ، کتابخانه ملی .
- فردوسی و شاهنامه او : ینسانی ، حبیب ، شرح حال فردوسی و تحقیق درباره شاهنامه ، تهران انجمن آثار ملی ۱۳۴۹ ، بنیاد .
- فردوسی و شاهنامه : استارکف ، ا . ا ، ترجمه رضا آذرخشی ، چاپ دوم ، تهران جیبی ۱۳۴۶ ، بنیاد .
- فردوسی و شاهنامه : واچا ، پ . پ ، بمبئی ۱۹۵۰ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- فردوسی و شاهنامه : انجمن فرهنگ ایران باستان (حاوی ۴ مقاله) فروردین ۱۳۴۹ ، سیمرغ .
- فردوسی و شاهنامه او : ابراهیمیان ، روبین (جلد اول) مطبعة مدرن ۱۳۱۳ تهران ، به زبان ارمنی ، مینوی .
- فردوسی و شعر او : مینوی ، مجتبی ، انجمن آثار ملی ، تهران ۱۳۴۶ ، بنیاد .
- فردوسی نامه مهر : تهران ۱۳۱۳ ، بنیاد .
- فردوسی نامه ملك الشعراء بهار : گلبن ، محمد ، تهران سپهر ۱۳۴۵ ، بنیاد .
- فرهنگ شاهنامه : رضازاده شفق ، به تصحیح شهابی ، مصطفی ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- فرهنگ فرس قدیم : بارتلومه کریستان ، استراسبورگ ۱۹۰۴ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- فریدون : پورداوود ، برگزیده از شاهنامه فردوسی ، تهران شرکتهای عامل نفت ۱۳۴۶ ، بنیاد .
- فریدون و پسران ، زال و رودابه ، سیاوش : اتال ، رادو ، معرفی فردوسی و منتخباتی از شاهنامه ، بوداپست ، به زبان مجارستانی ، بنیاد .
- فریدون و ضحاک از شاهنامه : کریمسکی ، تاریخ ایران (داستان) و قسمتهائی از شاهنامه مثلاً رستم و سهراب مسکو ۱۹۱۵ به زبان روسی ، بنیاد .
- فریدون و منوچهر : مهل ، ژول ، قسمتهائی از شاهنامه فردوسی ، پاریس ، ترجمه به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- فقه اللغة ایرانی : کئی گر ، ویلهلم ارنست کهن ، ۱۹۰۱-۱۸۹۵ و ۱۸۵۶-۱۹۰۴ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- فهرست مدون تصویرهای شاهنامه : تورکن ، جیل و ادوارد دیویس (۷۰۰۰ تصویر) ، ان اریو ۱۹۶۹ به زبان انگلیسی ، مینوی .

- فهرست نسخ خطی عربی و فارسی و ترکی کتابخانه سلطنتی اتریش : فلرگل ، گوستاو ؛ در سه جلد ، وین ۶۷-۱۸۶۵ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- فهرست نسخ خطی کتابخانه سلطنتی برلن : پرچ ، ویلهلم ، برلن ۱۸۸۸ ، به زبان آلمانی ، بنیاد .
- کتاب رستم : بکستن ، ای . ام . مصور ، لندن ۱۹۰۹ ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- کتاب شاهان ایران : هنسن ، دکتر کورت هنریش ، مینس (آلمان) ۱۹۵۴ ، به زبان آلمانی ، مینوی .
- کتابشناسی فردوسی : افشار ، ایرج ، فهرست آثار و تحقیقات درباره فردوسی و شاهنامه تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۴۷ ، بنیاد .
- کشف الایات شاهنامه فردوسی : دبیر سیاقی ، تهران ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۰ ، ۲ جلد ، بنیاد .
- لغت شاهنامه : بغدادی شیخ عبدالقادر تهریز و تصحیح کرارنس زلمان ، پترزبورگ ۱۸۹۵ ، مقدمه به زبان آلمانی ، مینوی .
- مبانی زبان فارسی : ویلکن فردریک همراه با بعضی شواهد از متون فارسی ، لیبسائی ایتالیا ۱۸۰۵ ، به زبان ایتالیایی بنیاد .
- مجموعه سخنرانیهای اولین و دومین هفته فردوسی : زرین کوب ، حمید ، به کوشش دانشگاه مشهد ۱۳۵۳ ، بنیاد .
- مطالعات درباره شاهنامه : کوالسکی ، تادائوش ، در دو جلد ، کراکف ۱۹۵۲ ، به زبان لهستانی مینوی .
- مطالعات درباره شاهنامه : کویاجی ، سرجی . سی . مینوی ۱۹۳۶ در مجله مؤسسه کاما به زبان انگلیسی ، سیمرغ .
- مطالعات درباره شاهنامه : کویاجی ، سرجی ، سی . مینوی ، به زبان انگلیسی ، مینوی .
- معرفی فردوسی و منتخباتی از شاهنامه : آنتال زادو (فریدون و پسران ، زال و رودابه ، سیاوش) بوداپست ، به زبان مجارستانی ، بنیاد .
- مقالات فروغی درباره شاهنامه فردوسی : به اهتمام حبیب یغمائی ، تهران ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۱ ، بنیاد .
- مقام فردوسی در ادبیات فارسی : بریکتر ، م . ا . یادنامه دینشاه ، بمبئی ۱۹۴۳ ، به زبان فرانسوی ، سیمرغ .
- مقدمه‌ای بر رستم واسفندیار : مسکوب ، شاهرخ ، امیرکبیر ، تهران ، ۱۳۴۲ ، مینوی .
- مقدمه‌ای بر رستم واسفندیار : مسکوب ، شاهرخ ، همراه با اشعار مربوطه از شاهنامه ، اندیشه ، تهران ۱۳۴۸ ، مینوی .
- مقدمه شاهنامه فردوسی : مهل ، ژول ، ترجمه از فرانسه ، جن ، دی ، خاندالووالا ، به احتمال چاپ بمبئی ، به زبان انگلیسی ، سیمرغ .

- منتخبات ادبی فارسی : پیزی ، ایتالو ، تورینو ۱۸۸۹ ، به زبان ایتالیایی ، بنیاد .
- منتخبات : فولرس ، یوهانس اوگوستوس ، بن ۱۸۳۳ ، به زبان آلمانی ، مینوی .
- مینویا تورهای منتخب از شاهنامه ها : کاراهان ، عبدالقادر ، اسلامبول ۱۹۷۱ ، بنیاد .
- نامه خسروان : جلال پور فتحعلیشاه قاجار ، مصور (چاپ اول) ، چاپ کارخانه استاد محمد نقی ، نگارش جلوه یزدی : تهران ۱۲۸۵ - (۱۸۶۸) نقاش عبدالملک احمدی ، مصور ، سیمرغ .
- نامه خسروان : جلال الدین میرزا ، مصور (چاپ دوم) ۱۲۹۷ (۱۸۷۹) ، بمبئی ، سیمرغ .
- نامه خسروان : جلال الدین میرزا ، مصور (چاپ سوم) ۱۳۰۸ (۱۸۹۰) بمبئی سیمرغ .
- نشریه انجمن مطالعات ایرانی : لاورنی ، مورنيس (شماره مخصوص) پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوی ، بنیاد .
- تکاحی به شاهنامه تناور درخت خراسان : رضا ، فضل الله ، تهران ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۰ ، بنیاد .
- نمونه هایی از متون قدیمی فارسی : مهل ، ژول ، پادشاهی گشتاسب از شاهنامه ، پاریس ۱۸۲۹ ، مقدمه به زبان فرانسوی ، سیمرغ .
- واژه های ناشناخته در شاهنامه : رواقی ، علی ، تهران ۱۳۵۲ ، کتابخانه ملی .
- وزن حماسی متقارب در ادبیات فارسی : ریپکا ، یان ، مطالعات درباره شاهنامه ، یوسف و زلیخا و گرشاسب نامه ، پراگ ۱۹۳۶ ، به زبان فرانسوی ، مینوی .
- ولیعهدی در ایران باستان بر بنیاد شاهنامه فردوسی : اعتماد مقدم ، علیقلی ، تهران ۱۳۴۸ ، کتابخانه ملی .
- هزاره فردوسی : وزارت فرهنگ (یادنامه کنگره فردوسی) ، تهران ۱۳۲۲ ، بنیاد .
- یادنامه فردوسی : مجموعه انجمن آثار ملی ، مقالات به مناسبت تجدید بنای آرامگاه فردوسی ، تهران ۱۳۴۹ ، بنیاد .
- یزدگرد سوم : نیسی ، سعید ، ضمیمه مجله مهر ۱۳۱۲ ، مینوی .
- یزدگرد شهریار (به یاد جشن هزاره فردوسی) : پور داود ، ابراهیم ، بمبئی ۱۹۳۳ ، مقدمه به زبان انگلیسی ، مینوی .
- یک جنگ اشعار فارسی : راس ، دنيس ، لندن ۱۹۲۷ ، به زبان انگلیسی ، بنیاد .
- یوسف و زلیخا : وشچرد ، اتکار شلختا ، ترجمه به زبان آلمانی ، وین ۱۸۸۹ ، بنیاد .

ج - فهرست کتابها در شکل اولیه خود ، مجموعه‌ها

۱ - مجموعه بنیاد شاهنامه فردوسی

به ترتیب نام مؤلف ، مصحح ، مترجم یا ناشر

- آزاد ، م : زال و سیمرغ ، مصور رنگی ، کانون پرورش فکری ، ۱۳۵۱ .
- آذنال ، رادو : معرفی فردوسی و منتخبانی از شاهنامه (فریدون و پسران ، زال و رودابه و سیاوش) بوداپست ، به زبان مجارستانی .
- آله : اشعار غزلی فردوسی ، با شواهد ، به زبان آلمانی .
- ازمیتاز : موزه تاریخ تمدن و صنایع نفیسه ، بهرام گور و آزاده ، لنینگراد ۱۹۳۴ ، به زبان آلمانی .
- استارینکف ، ا. ا. : فردوسی و شاهنامه ، ترجمه رضا آذرخشی ، چاپ دوم ، تهران ، جیبی ، ۱۳۴۶ .
- ارفولد ، ماتئو : سهراب و رستم ، لندن ، چاپ دانشگاه اکسفورد ۱۹۲۶ ، بزبان انگلیسی .
- اسلامی ندوشن ، محمد علی : داستان داستان‌ها ، رستم و اسفندیار ، تنظیم متن و شرح و توضیح ، تهران ۱۳۵۱ .
- اسپک من ، آلو : سیاوش (ترجمه) ، برلن ۱۹۱۹ ، به زبان آلمانی .
- افشار ، ایرج : کتابشناسی فردوسی ، فهرست آثار و تحقیقات درباره فردوسی و شاهنامه ، تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۴۷ .
- انجمن آثار ملی : یادنامه فردوسی ، مجموعه مقالات به مناسبت تجدید بنای آرامگاه فردوسی ، تهران ۱۳۴۹ .
- بارتلومه ، کریستیان : فرهنگ فرس قدیم ، استراسبورگ ۱۹۰۴ ، به زبان آلمانی .

- براون ، اهوارد : چهارمقاله ، نظامی عروضی سمرقندی ، ترجمه به انگلیسی ، هرت فورد ۱۸۹۹ .
- برتلس ، ی : شاهنامه فردوسی ، متن انتقادی ، مسکو ۱۹۶۶ (سلسله آثار ادبی ملل خاور) ۹ جلد .
- بروخیم : شاهنامه فردوسی ، از روی چاپ وولرس پس از مقابله با نسخ خطی دیگر و ترجمه حواشی لاتینی آن بفارسی ، نقاشی از درویش پرورده ایرانی ، تهران ۱۳۱۳ ، ۱۰ جلد مصور .

- بنیاد فرهنگ : پرده‌هایی از شاهنامه ، به یادگار جشن فرخنده تاجگذاری اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی ، تهران ۱۳۴۶ .

- برچ ، ویلهلم : فهرست نسخ خطی کتابخانه سلطنتی برلن ، برلن ۱۸۸۸ ، به زبان آلمانی .
- پور بهرام : بهمن نامه ، بدستبازی رستم و سروش تفتی ، بمبئی ، فیض دسان ۱۳۲۵ .
- پور دادو : بیژن و منبوه ، داستانی از روزگاران پهلوانی ایران ، برگزیده از شاهنامه فردوسی ، تهران ، شرکتهای عامل نفت ایران ، ۱۳۴۴ .
- پور دادو : فریدون ، برگزیده از شاهنامه فردوسی ، تهران ، شرکتهای عامل نفت ایران ، ۱۳۴۶ .
- پیزی ، ایتالو : منتخبات ادبی فارسی ، تورینو ۱۸۸۹ ، به زبان ایتالیایی .
- پیزی ، ایتالو : کتاب شاهان ، فردوسی ، ترجمه ، تورینو ۱۹۱۵ ، به زبان ایتالیایی .
- دبیرسیاقتی : شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی ، تهران ، چاپخانه محمد علی علمی ۱۳۳۵ خورشیدی ، ۶ جلد .

- دبیرسیاقتی : کشف الایات شاهنامه فردوسی ، تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ ، ۲ جلد .
- دومینار ، باریبه : شعر در ایران ، پاریس ۱۸۷۷ ، به زبان فرانسوی .
- راس ، دنسین : یک جنگ اشعار فارسی ، لندن ۱۹۲۷ ، به زبان انگلیسی .
- رضا ، فضل الله : نگاهی به شاهنامه تناور دویخت خراسان ، تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ .
- رمضانی ، محمد : شاهنامه فردوسی ، ابوالقاسم فردوسی ، بتصحیح و مقابله ، تهران ، خاور ، ۱۳۱۲ .
- رواقی ، علی : واژه‌های ناشناخته در شاهنامه ، تهران ، ۱۳۵۲ .
- روکرت ، فردریک : ترجمه شاهنامه ، برلن ۱۸۹۰ ، ۱۸۹۵-۱۷۹۴ ، به زبان آلمانی .
- زرین کوب ، حمید : مجموعه سخنرانیهای اولین و دومین هفته فردوسی ، به کوشش دانشگاه مشهد ۱۳۵۳ .
- زینتوویف : روایات حماسی ایران ، با شواهد فارسی ، سن پترزبورگ (لنینگراد) ۱۸۵۵ ، به زبان روسی .

- سعیدی ، احمد : چند داستان برگزیده از شاهنامه ، ۲۱۱ ص . مصور ، بنیاد ، تهران ۱۳۴۸ .
- سوکوف ، س : داستان زال و رودابه و داستان رستم و سهراب ، مسکو ۱۹۱۵ ، به زبان روسی .
- شاک ، آدولف فردریک فون : شاهنامه فردوسی (ترجمه) برلن ۱۸۵۳ ، به زبان آلمانی .
- شاک ، آدولف فردریک فون : داستانهای پهلوانی فردوسی ، اشتوتگارت ، به زبان آلمانی .

- شفيعى ، محمود : شاهنامه و دستور ، يا دستور زبان فارسى برپايه شاهنامه فردوسى و سنجش با سخن گویندگان و نویسندگان پیشین ، تهران ، نیل ، ۱۳۴۳ .
- شفيعى ، محمود : دانش و خرد فردوسى ، تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ .
- شوقى ، عباس : فردوسى پاكراد ، تهران ، عطائى ، ۱۳۵۰ .
- شهبائى ، مصطفى : فرهنگ شاهنامه ، رضا زاده شفق ، تصحيح ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۰ .
- صفا ، ذبيح الله : حماسه سرائى در ايران از قديمترين عهد تاريخى تا قرن چهاردهم هجرى ، چاپ سوم ، تهران ، اميركبير ، ۱۳۵۲ .
- طه ، ندا : دراسات فى الشاهنامه ، مصر دارالكتب المصرىة .
- عزام ، عبدالوهاب : الشاهنامه ، ترجمة الفتح بن على البندارى به زبان عربى ، تصحيح و تعليق ، تهران ، اسدى ، ۱۹۷۰ .
- فرامرز نامه : طبع بندر معموره بمبئى ۱۳۲۴ .
- فرى لى ، ژرژ : ايران ادبى ، پاریس ، به زبان فرانسوى .
- فروغى ، محمدعلى : خلاصه شاهنامه فردوسى ، انتخاب ، تهران ، وزارت معارف ۱۳۱۳ ، ۲ جلد .
- فروغى ، محمدعلى : مقالات فروغى درباره شاهنامه فردوسى ، به اهتمام حبيب يغمائى ، تهران ، انجمن آثار ملی ، ۱۳۵۱ .
- فنوگل ، گوستاو : فهرست نسخ خطى عربى و فارسى و تركى كتابخانه سلطنتى وینه ۶۷-۱۸۶۵ ، (در سه مجلد) به زبان آلمانى .
- فولرس ، يوحنا اغوستوس : كتاب شاهنامه ، بسى و اهتمام و مقابله و تصحيح ، لندن ۱۸۸۰-۱۸۷۷ ، ۳ جلد ، مقدمه به زبان آلمانى .
- كاراهان ، عبدالقادر : مينياتورهاي منتخب از شاهنامهها ، اسلامبول ۱۹۷۱ .
- گريستين سن ، آرثور : تاريخ سلطنت قباد و كومونيسم مزدكى ، كپنهاگ ، ۱۹۲۵ ، بزبان فرانسوى .
- گريسكى : تاريخ ايران ، داستان فریدون و ضحاک از شاهنامه و قسمتهای دیگر از شاهنامه مثلاً رستم و سهراب ، مسكو ۱۹۱۵ ، به زبان روسى .
- گمسياريان : معارف جمهوريت شوروى ارمنستان ، انستيتوت تاريخ مدنيت ، فردوسى ، اروان ۱۹۳۴ ، به زبان ارمنى .
- گمالياننى ، جيروانى : فردوسى و حماسه ايران ، ميلانو ۱۹۳۵ ، به زبان ايتاليائى .
- گرس ، اى : شاهنامه فردوسى ، برلن ۱۸۲۰ ، به زبان آلمانى .
- گلبن ، محمد : فردوسى نامه ملك الشعراء بهار ، تهران ، سپهر ۱۳۴۵ ، بنياد .
- گمى گر ، ويلهلم و ارنست گهين : فقه اللغة ايرانى ۱۹۰۱-۱۹۰۴ ، ۱۸۹۶ ، بزبان آلمانى .

- لاورنى ، موريس : شماره مخصوص نشریه انجمن مطالعات ايرانى ، پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوى .
- لش چينسكى ، گئورگ : سیاوش (ترجمه) موتيخ ، به زبان آلمانى .
- لوزينسكوف ، وركنبرگ : شاهنامه فردوسى ، ترجمه برخى داستانها (كيومرث ، سام ، رخش ، رستم و بهرام گور) آكادمى اتحاد جماهیر شوروى ، مسكو و ليننگراد ۱۹۳۴ ، بزبان روسى .
- لوى ، روبن : حماسه شاهان ، تهران ۱۹۶۷ ، به زبان انگليسى .
- ماسه ، هانرى : بسوى خراسان ، پاریس ۱۹۵۳ ، به زبان فرانسوى .
- مقدم ، محمد : رستم و سهراب ، تهران ۱۳۱۳ .
- معصومى ، غلامرضا : سیراف ، محتوى بحثى درباره تصاویرى از شاهنامه در قلعه سیراف ، انجمن آثار ملی ۱۳۵۲ .
- مگان ، ترنر : شاهنامه ، بسى و اهتمام و تصحيح ، كلكته ۱۸۲۹ ، ۴ جلد .
- مهر : فردوسى نامه ، تهران ۱۳۱۳ .
- مهل ، ژول : فستهايى از شاهنامه فردوسى (فریدون و منوچهر) ترجمه بزبان فرانسوى .
- مهل ، ژول : شاهنامه فردوسى ، تهران ، جیبى ، ۱۳۴۵ (ادبيات كلاسيك فارسى) ۷ جلد .
- ميرزا يانس : سه قطعه از شاهنامه ، ترجمه به شعر ، به احتمال چاپ فاروس تهران ۱۹۳۴ ، به زبان ارمنى .
- مينوى ، مجتبى : داستان رستم و سهراب از شاهنامه ، مقدمه و تصحيح و توضيح ، تهران ، بنياد شاهنامه فردوسى ، ۱۳۵۲ .
- مينوى ، مجتبى : فردوسى و شعر او ، انجمن آثار ملی ، تهران ۱۳۴۶ .
- نالينو ، كارلو الفونسو : درباره فردوسى ، رم ۱۹۳۵ ، به زبان ايتاليائى .
- نولدكه ، تئودور : تاريخ ايران ، لپزيگ ۱۸۸۷ ، به زبان آلمانى .
- نولدكه ، تئودور : حماسه ملی ايران ، برلن و لپزيگ ۱۹۲۰ ، به زبان آلمانى .
- نولدكه ، تئودور : حماسه ملی ايران ، ترجمه فارسى ، بزرگ خلوى ، تهران ۱۳۵۱ .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانيهای نخستين دوره جلسات سخنرانى و بحث درباره شاهنامه ، ۱۳۵۰ .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانيهای دومين دوره جلسات سخنرانى و بحث درباره شاهنامه ، ۱۳۵۰ .
- وزارت فرهنگ و هنر : سخنرانيهای سومين دوره جلسات سخنرانى و بحث درباره شاهنامه ، ۱۳۵۳ .
- وشچرد ، آلكارشلختا : يوسف و زليخا ، ترجمه به زبان آلمانى ، وینه ۱۸۸۹ .
- ويلكن ، فردريك : مباني زبان فارسى ، همراه با بعضى شواهد از متون فارسى ، ليسانسى ايتاليا ۱۸۰۵ ، به زبان ايتاليائى .

- هراتی، ابوالقاسم: جهانگیرنامه، چاپ دوم، بمبئی، چاپخانه سلطانی، ۱۳۲۵.
- هرتسفلد، ارنست: شاهنامه و تاریخ، از مجموعه انتشارات قدیم انجمن آثار ملی، ۱۳۵۱.
- هرن، پاول: تاریخ ادبیات ایران، لیبزیگ ۱۹۰۱، به زبان آلمانی.
- یارشاطر، احسان: داستانهای شاهنامه، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۴.
- یانسن، واتر: شاهنامه فردوسی (ترجمه) هامبورگ ۱۹۲۲، به زبان آلمانی.
- یغمائی، حبیب: فردوسی و شاهنامه او، شرح حال فردوسی، تحقیق درباره شاهنامه، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۴۹.

۴ - مجموعه کتابخانه ملی

- آبادی باویل، محمد: آئینها در شاهنامه فردوسی، دانشگاه تبریز، ۱۳۵۰.
- اجلائی، امین پاشا: پهلوی، پهلوان در شاهنامه فردوسی، دانشگاه تبریز، ۱۳۵۰.
- اسلامی ندوشن، محمد علی: داستان رستم و اسفندیار، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۱.
- اسلامی ندوشن، محمد علی: زندگی و مرگ پهلوانان در شاهنامه فردوسی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۴۸.
- اعتماد مقدم، علیقلی: آئین شهریاری ایران بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران، وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۵۰.
- اعتماد مقدم، علیقلی: پادشاهی و پادشاهان از دیده ایرانیان در شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۶.
- اعتماد مقدم، علیقلی: تاجگذاری در ایران باستان در شاهنامه فردوسی، تهران، وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۵۰.
- اعتماد مقدم، علیقلی: شاه و سپاه بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۸.
- اعتماد مقدم، علیقلی: ولیمیدی در ایران باستان، بر بنیاد شاهنامه فردوسی، تهران، وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۴۸.
- امیر کبیر: رستم و سهراب از شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۴.
- اورنگ، م. ا: زال و رودابه از شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۵.
- بایسنقرین شاهرخ: شاهنامه فردوسی (معروف به بایسنقری) چاپ عکسی، تهران، کتابخانه سلطنتی و شورای مرکزی جشنهای شاهنشاهی، ۱۳۵۰.
- ثروتیان، بهروز: بررسی فردوسی در شاهنامه فردوسی، تبریز، دانشگاه تبریز، ۱۳۵۰.
- حمیدی شیرازی، مهدی: شاهکارهای فردوسی، تهران، ۱۳۴۴.
- رضی، هاشم: داستان رستم و سهراب، فراهم آورده، تهران، پیروز، ۱۳۵۲.

- ستاد برزخ ارتشتاران: برگزیده شاهنامه فردوسی، طهران، ۱۳۵۰.
- سیف آزاد: شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی، متن کامل چهار کتاب اصلی و داستان الحاقی با مقابله و تصحیح از روی نسخ مشهور با فرهنگ لغات شاهنامه، در مجله ایران باستان، تهران، ۱۳۴۶.
- شفیع، محمود: آئین کشورداری ایرانیان بر بنیاد شاهنامه فردوسی. تهران، کمیته جشن دوهزار و پانصد ساله، ۱۳۵۰.
- صفا، ذبیح الله: رستم و اسفندیار، تهران، ۱۳۲۵.
- فردوسی: شاهنامه، ابیات برگزیده از نه جلد، تهران، ۱۳۴۷.
- فردوسی: شاهنامه، متن کامل چهار کتاب اصلی و سه داستان الحاقی، تهران، ۱۳۴۳.
- فردوسی: شاهنامه، تاج نامه، منتخب از شاهنامه، تهران، ۱۳۵۰.
- فردوسی: شاهنامه (گزیده)، تهران، ۱۳۵۰.
- فروغی، محمدعلی: شاهنامه فردوسی مقدمه و شرح حال، تهران، علمی، ۱۳۴۳.
- قدس نخعی، حسین: داستان بهرام گور، منتخب از شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۲.
- گوهرین، صادق: داستان بهرام گور، منتخب از شاهنامه فردوسی، تهران، ۱۳۴۳.
- محبوب، محمد جعفر: شاهنامه فردوسی، تصحیح و مقابله، به خط جواد شریفی، تهران، امیر کبیر، ۱۳۴۰.
- ماسه، هانری: فردوسی و حماسه ملی، ترجمه مهدی روشن ضمیر، دانشگاه تبریز، ۱۳۵۰.

۳ - مجموعه استاد مینوی

- ابراهیمیان، روبین: فردوسی و شاهنامه او (جلد اول) تهران، مطبعه مدرن ۱۳۱۳، بزبان ارمنی.
- ارفوئد، ماتئو: رستم و سهراب منظوم - گلاسکو. به زبان انگلیسی.
- ارفوئد، ماتئو: سهراب و رستم منظوم. لندن، به زبان انگلیسی.
- ارفوئد، ماتئو: سهراب و رستم منظوم. ص ۴-۱۷ لندن، به زبان انگلیسی.
- بغدادی، شیخ عبدالقادر: لغت شاهنامه، تدوین و تصحیح: کارلوس زلمان، پترزبورگ ۱۸۹۵، مقدمه به زبان آلمانی.
- بکستن، ای. ام. ویلمت: کتاب رستم، مصور، لندن ۱۹۰۹، به زبان انگلیسی.
- بوکلر، اف وی: شاهنامه فردوسی، مجله انجمن شرقشناسی آمریکا، شماره ۱ سپتامبر ۱۹۳۵، به زبان انگلیسی.
- پاور، مارچونس آف وینچستر: زنان قهرمان در ایران باستان، کمبریج ۱۹۳۰، بزبان انگلیسی.

- پاورى ، مارچونس آف وينچستر : زنان قهرمان در ايران باستان ، لندن ۱۹۵۴ ، به زبان انگليسى .
- پژمان ، ح : فردوسى (منظومه يادگار جشن هزاره) در ۳۰ صفحه ، با نمونه‌اى از شاهنامه يرونجيم و يك مينياتور از درويش .
- پاتر ، موراي آنتونى : سهراب و رستم ، لندن ۱۹۰۲ ، به زبان انگليسى .
- پورداوود ، ابراهيم : يزدگرد شهريار (ياد جشن هزاره فردوسى) بمبئى ۱۹۳۳ ، مقدمه به زبان انگليسى .
- پيرنيا ، حسن : خطوط برجسته داستانهاى قديم ايران ، تهران ۱۳۰۷ .
- دخويه ، جى : فردوسى — ۱۹۵۲ ، به زبان هلندى .
- روكرت ، فردريك : رستم و سهراب ، منظوم ، ارلانگن ۱۹۳۸ ، به زبان آلمانى .
- ريپكا ، يان : وزن حماسى متقارب در ادبيات فارسى ، مطالعات درباره شاهنامه ، يوسف و زليخا و گرشاسب نامه ، پراگ ، ۱۹۳۶ ، به زبان فرانسوى .
- زيمرن ، هلن : حماسه شاهان (از فردوسى) مصور ، لندن ۱۸۸۳ ، به زبان انگليسى .
- شاك ، فون ادلف فردريك : داستانهاى بهلوانان فردوسى ، برلن ۱۸۶۵ ، به زبان آلمانى .
- فروغى ، ابوالحسن : تمدن و تئلىق افكار و مفاهيم اجتماعى ، بخش اول ، مقاله پنجم فردوسى ، پاریس ۱۹۳۶ ، به زبان فرانسوى .
- فولرس ، يوحنا اغوستوس : منتخبات ، بون ۱۸۳۳ ، به زبان آلمانى .
- كارنوى ، البرت جى : علم الاساطير جامع ، مجلد ششم ، علم الاساطير هندى و ايرانى ، با ۱۳ تصوير در متن فارسى ، بخش ايرانى ، بسن ۱۹۱۷ ، به زبان انگليسى .
- كريستن سن ، ارتور : داستان بزرگمهر حكيم ، ترجمه عبدالحسين ميكده ، ضميمه مجله مهر ، ۱۳۱۳ .
- ككس ، سرجرج : علم الاساطير ملت هاى آريائى ، مصور ، لندن ۱۸۸۷ ، به زبان انگليسى .
- كوالسكى ، تادالوش : مطالعات درباره شاهنامه در دو مجلد ، كراكف ۱۹۵۲ ، بزبان لهستانى .
- كوياجى ، سرجى سى : آئينها و افسانه‌هاى ايران و چين در اعصار باستان ، بمبئى ۱۹۳۶ ، يك تصوير به زبان انگليسى .
- كوياجى ، سرجى سى : داستان جام مقدس در ايران و هند ، بمبئى ۱۹۵۰ ، به زبان انگليسى .
- كوياجى ، سرجى سى : مطالعات درباره شاهنامه ، بمبئى — به زبان انگليسى .
- كماندى ، والاس : يك قهرمان ايرانى ، داستانهاى از شاهنامه (زال و رودابه و رستم و سهراب) لندن ۱۹۲۵ ، به زبان انگليسى .
- ماخالسكى ، فرانيسك : زال و رودابه از فردوسى ، مصور ، كراكف ، به زبان لهستانى .
- ماسه ، هنرى : فردوسى و حماسه ملئ ، پاریس ۱۹۳۵ ، به زبان فرانسوى .

- مدنى ، بدرالدين : دريچه‌اى بر كاخ بلندگزيند نا پذير شاهنامه ، تهران ، اندیشه ۱۳۵۰ .
- مسكوب ، شاهرخ : سوک سیاوش ، خوارزمى ۱۳۵۰ .
- مسكوب ، شاهرخ : مقدمه‌اى بر رستم و اسفنديار ، اميركبير ، تهران ۱۳۴۲ .
- مسكوب ، شاهرخ : مقدمه‌اى بر رستم و اسفنديار ، همراه با اشعار مربوط از شاهنامه ، اندیشه تهران ۱۳۴۸ .
- موشوبولس ، نيسفور : شعر حماسى فارسى ، اسكندريه ، به زبان فرانسوى .
- مهل ، ژول : چند صفحه از شاهنامه ، ۱۹۳۴ پاریس ، به زبان فرانسوى .
- مهل ، ژول : تاريخ منوچهر (فردوسى) مصور ، به زبان فرانسوى .
- مى بى لوسمال : ترجمه تركى شاهنامه ، ۱۹۴۵ ، در چهار جلد .
- نورگن ، جيل : ز ادوارد دبويس ، فهرست بسدوى تصويرهاى شاهنامه (۷۰۰۰) تصوير ، ان ارب ۱۹۶۹ ، به زبان انگليسى .
- نقيسى ، سعيد : يزدگرد سوم ، ضميمه مجله مهر ۱۳۱۲ .
- نولدكه ، ت : حماسه ملئ ايران ، ترجمه به انگليسى : ل — بگدانف ، بمبئى ۱۹۳۰ .
- واچا ، پ ، ب : فردوسى و شاهنامه ، بمبئى ۱۹۵۰ ، به زبان انگليسى .
- وارنر ، ارتور جرج و ادموند : شاهنامه فردوسى ، ترجمه در نه مجلد ، ۱۹۱۲ — ۱۹۰۵ لندن ، به زبان انگليسى .
- هورن ، پاول : توصيفهاى طلوع آفتاب در شاهنامه فردوسى ، ليزيگك ۱۹۰۶ ، به زبان آلمانى .
- هسن ، دكتور كورت هنريش : كتاب شاهان ايران ، مينس (آلمان) ۱۹۵۴ ، به زبان آلمانى .

- داور، فیروز: ایران و فرهنگ ایرانی، فصل ششم: فردوسی ۱۵۰ - ۱۲۵، ۱۹۵۳، بمبئی، به زبان انگلیسی.
- داور، فیروز: رستم و سهراب در ادبیات فارسی، یادنامه مدی ص ۲۵۰ - ۲۴۵، بمبئی ۱۹۳۰، به زبان انگلیسی.
- سنجانا پشوتن: دستور داراب، سیاوش و سودابه (پاسخی است به دکتر کاسارتلی درباره ازدواج یا محارم) بمبئی ۱۸۹۲، به زبان انگلیسی.
- شاهنامه فردوسی: بمبئی ۱۸۲۹ (۱۲۶۶)، چهار مجلد و ملحقات.
- شاهنامه فردوسی: بمبئی ۱۲۷۶ - ۱۲۷۵، در چهار جلد و ملحقات.
- شاهنامه فردوسی: آموزنده، عکس از روی نسخه مورخ ۱۲۷۲، بمبئی ۱۳۳۱ (۱۹۱۲).
- شاهنامه فردوسی: تریز ۱۳۱۶ قمری، مصور.
- شاهنامه فردوسی: لمسدن، کلکته ۱۸۱۱، با مقدمه انگلیسی و فهرست متصل و خاتم به فارسی.
- شاهنامه فردوسی: طهران ۱۲۶۷ قمری، مصور.
- شاهنامه فردوسی: ۱۳۲۶ قمری، در چهار جلد و ملحقات.
- کاتکا: جمشید جی بیژن جی: متون منتخب فارسی، شماره ۲ شاهنامه: رستم و تهمنه ۷۵-۷۰، ۱۸۹۴ بمبئی مقدمه و حواشی به زبان انگلیسی.
- کوپاجی، جی. سی: آئینها و افسانه‌های باستانی ایران و چین، یادنامه مدی، بمبئی ۱۹۳۰، به زبان انگلیسی.
- کوپاجی، جی. سی: مطالعات درباره شاهنامه (چاپ اول در مجله مؤسسه شرقشناسی کاما) بمبئی ۱۹۴۶، به زبان انگلیسی.
- کیتکی: فردوسی طوسی، شاهنامه (منتخبات) توسط خورشید جی منوچهر جی (برای تدریس در دانشگاه بمبئی) گلزار حسینی، بمبئی ۱۸۹۸.
- گوتیل، جی. ایچ، ریچارد: ادبیات فارسی (برگزیده متون) شاهنامه، نیویورک و لندن ۱۹۰۰، به زبان انگلیسی.
- مفتون یزدی، حاج فتح‌الله: حقیقت فردوسی و شاهنامه، مطبع صحیفه حیدرآباد دکن، ۱۳۶۷ قمری.
- مهل، ژول: نمونه‌هایی از متون قدیمی فارسی، بعضی از کتاب شاهنامه (پادشاهی گشتاسب) پاریس ۱۸۲۹، مقدمه بزبان فرانسوی.
- مهل، ژول: مقدمه شاهنامه فردوسی، ترجمه از فرانسه: جی. دی. خاندلوا، به احتمال چاپ بمبئی - به زبان انگلیسی.
- مؤدب، عبدالمحمد ایرانی: زردشت باستانی و فلسفه او. شرح حال حکیم ابوالقاسم فردوسی، ۶۹-۶۲، ۱۹۳۳ قاهره.
- وچاپی، بی: حماسه سنتی و حماسه‌های ملی ایران، یادنامه کوروش، بمبئی ۱۹۷۴، به زبان انگلیسی.

۴ - هجوهه دکتر مهدی غروی (سیمرغ)

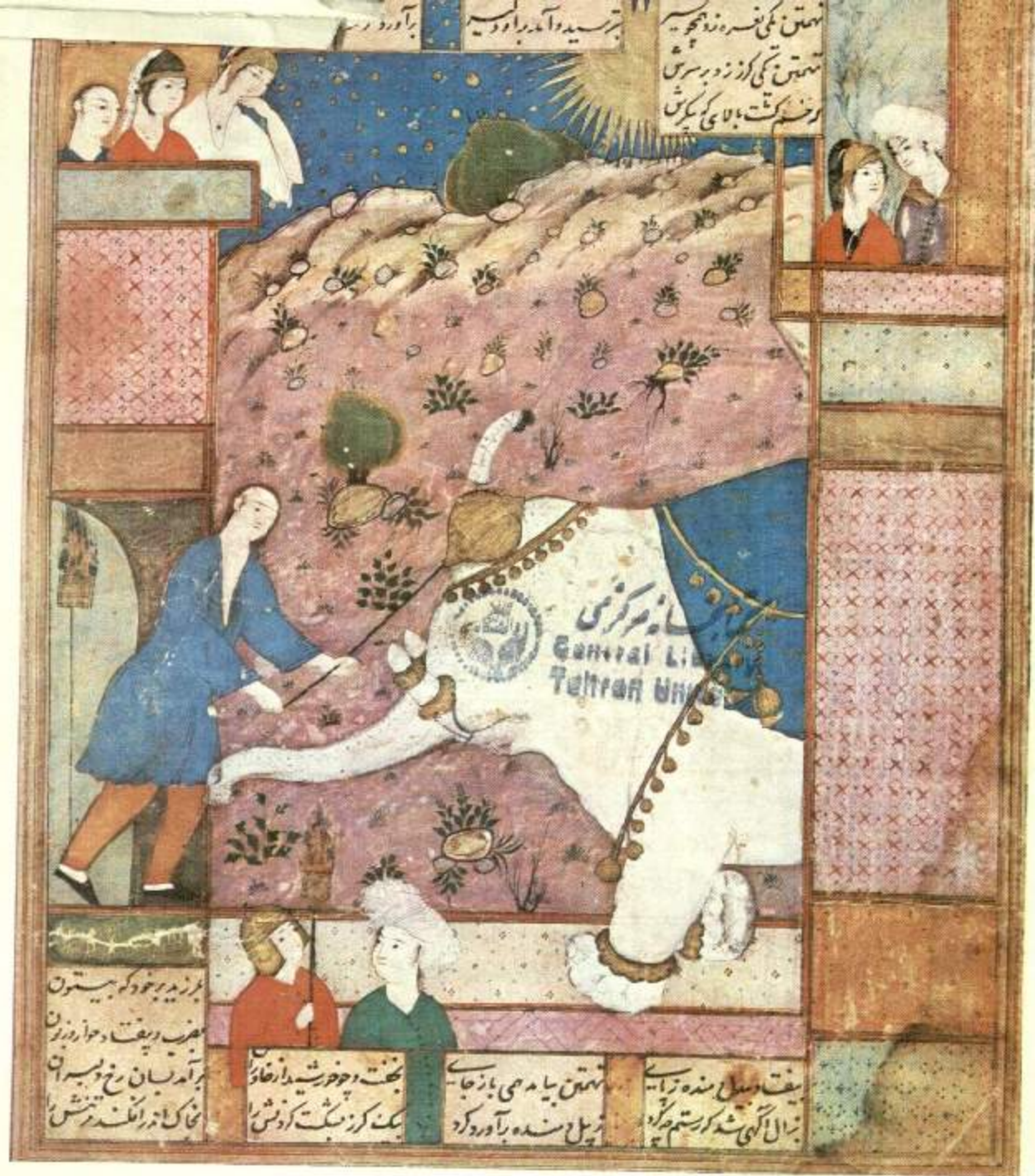
- آبروی، ا. ج: فردوسی، ص ۶۰-۵۶ مجله روزگار نو، ج ۴ شماره ۵ سال ۱۹۴۵.
- آرم، زنده رود: بمبئی ۱۲۹۶ قمری.
- انکینسن، جمز: شاهنامه فردوسی، ترجمه، تدوین جی. ا. انکینسن، لندن و نیویورک ۱۸۸۶، به زبان انگلیسی.
- انجمن فرهنگ ایران باستان (نشریه): شماره مخصوص فردوسی و شاهنامه، (حاوی ۴ مقاله) فروردین ۱۳۲۹.
- انکسریا: هوشنگ: یادگار جشن هزارمین سال فردوسی، بمبئی ۱۹۳۵، به زبانهای فارسی و انگلیسی.
- باغ‌عل ایرانی: فصل دوم، فردوسی، ۶۰-۳۱ مصور، ۱۸۹+۸، با احتمال نیمه قرن نوزدهم لندن به زبان انگلیسی.
- بهرام ابن فرهاد: شارستان چهار چمن، چمن اول و برخی از چمن دوم و چمن سوم ذکر پادشاهان ایران، بمبئی ۱۲۷۰.
- تویرکائی، اسماعیل: فراستان، بمبئی ۱۸۹۴.
- جلال‌پور فتحعلیشاه قاجار: نامه خسروان، مصور (چاپ اول) چاپ کارخانه استاد محمدتقی، نگارش جلوه یزدی، تهران ۱۲۸۵ قمری ۱۸۶۸ میلادی، نقاش عبدالمطلب اصفهانی: تصویر مؤلف، پادشاهان اشکانی از روی سکه‌ها و تصاویر شاهان دیگر ۴۳۱ ص.
- جلال‌الدین میرزا: نامه خسروان، مصور (چاپ دوم)، (۱۲۹۷) ۱۸۷۹ بمبئی.
- جلال‌الدین میرزا: نامه خسروان، مصور (چاپ سوم)، (۱۳۰۸) ۱۸۹۰ بمبئی.
- خارمات رستم: افسانه‌های مذهبی ایران باستان، مصور، ۱۹۴۲ بمبئی به زبان انگلیسی.

مجموعه دانشکده هنرهای دراماتیک

- ۱ - بزم بهرام‌نور [نمایشنامه . . .] : بهار مست ، احمد ، تهران ، ۱۳۱۵ .
- ۲ - تازیانه بهرام [نمایشنامه . . .] : پویا ، ارسلان ، تهران ، ۱۳۴۷ .
- ۳ - رزم بیژن و هومان [نمایشنامه . . .] : بهار مست ، احمد ، تهران ، ۱۳۲۱ (مکرریکی با قطع بزرگتر)
- ۴ - رستم و سهراب [داستان . . .] : (نمایشنامه) : همدانی ، نادعلی ، تهران ، ۱۳۵۳ .
- ۵ - رستم و سهراب [نمایشنامه . . .] : ایرانشهر ، حسین کاظم زاده ، برلین ، ۱۳۴۲ .
- ۶ - رستم و سهراب [نمایشنامه . . .] : فروغ ، مهدی .
- ۷ - زال و رودابه [داستان . . .] : (نمایشنامه) : همدانی ، نادعلی ، تهران ، ۱۳۵۳ .
- ۸ - زندگی حکیم ابوالقاسم فردوسی در دربار سلطان محمود غزنوی [سناریو . . .] : آذری ، س ، علی ، تهران ، ۱۳۲۸ .
- ۹ - ضحاک [تئاتر . . .] : امیر تومان ، ابراهیم ، تهران ، ۱۲۸۴ .

مجموعه آقای دکتر فروغ

- ۱ - بیژن و منبزه [نمایشنامه . . .] : لطفی ، محمدعلی ، تهران ، ۱۳۵۰ (پلی کپی) .
- ۲ - تئاتر ضحاک : سامی ، شمس‌الدین ، به زبان ترکی ، تهران ، ۱۲۹۳ ه . ق .
- ۳ - کسوف [نمایشنامه . . .] : کیا ، تندر ، تهران ، ۱۳۱۳ .
- ۴ - درفش کاویانی [نمایشنامه . . .] : سلحشور ، کوروش ، تهران ، ۱۳۴۰ (پلی کپی) .
- ۵ - رستم و سهراب [اپرت . . .] : شهردار ، مشیر همایون ، تهران ، ۱۳۱۳ .
- ۶ - رستم و سهراب [اوراتوربو . . .] : اشرفی ، مختار ، (پلی کپی) .
- ۷ - رستم و سهراب [نمایشنامه . . .] : جلالی ، علی و بروخیم ، م (به زبان فرانسوی) تهران ، ۱۳۲۰ .
- ۸ - رستم و سهراب [نمایشنامه . . .] : جنتی عطائی ، دکتر ابوالقاسم ، تهران ، ۱۳۴۳ .
- ۹ - زال و رودابه و رستم و قباد و رستم و تهیمینه [نمایشنامه . . .] : توشین ، عبدالحسین (دستویس و ماشین) .
- ۱۰ - شب فردوسی [نمایشنامه . . .] : بهروز ، ذبیح ، تهران ، ۱۳۴۷ (مصور) .
- ۱۱ - فردوسی و امیر ابوعلی سیمجور [سناریو . . .] : آذری ، علی ، ۱۳۳۵ .
- ۱۲ - وقایع اترمان [نمایشنامه . . .] : امین الریحانی (به زبان عربی) ۱۳۱۳ (با ترجمه فارسی، دستویس) .
- ۱۳ - یوسف و زلیخا [نمایشنامه . . .] : حثیم ، میرزا سلیم ، ۱۳۰۷ .

جشنواره طوس ، تیرماه ۱۳۵۴ و هشتمین جشن فرهنگ و هنر - آبانماه ۱۳۵۴

نمایشگاه عکس تصاویر رنگی دو شاهنامه خطی :

الف : شاهنامه متعلق به کتابخانه مجلس سنا

ب : شاهنامه متعلق به آقای ادیب برومند

« بنیاد شاهنامه فردوسی »

شاهنامه‌های خطی

جلوه‌گاه ادبیات، تاریخ، هنر و فرهنگ ایرانی در هزار سال گذشته

در تاریخ زندگی شاهنامه، از عصر تحریر نخستین کتاب در زمان حیات خود شاعر تا سال ۱۳۴۰ (۱۳۸۱ قمری) که کتاب شاهنامه امیرکبیر تحریر و تزئین شد درست هزار سال می‌گذرد، ما اکنون هیچ آمار و ارقامی درباره تعداد شاهنامه‌هایی که درین هزار سال نوشته شده است در دست نداریم، حتی نمی‌توانیم درین باره به حدس و تخمین نیز مبادرت کنیم، آنچه مسلم است اینست که شاهنامه بیش از هر کتاب دیگر مورد توجه و علاقه قشرهای مختلف جامعه‌های فارسی زبان در سراسر جهان بوده است و امروز این کتاب با حجمی چنین گران زینت بخش کلیه موزه‌ها و کتابخانه‌هایی است که به گردآوری و حفظ آثار فرهنگی مشرق زمین توجه دارند.

قدیم‌ترین نسخه خطی شاهنامه که در دست است در سال ۹۷۵ کتابت شده اما این دلیل بر آن نیست که پیش از آن شاهنامه‌ای وجود نداشته، می‌دانیم حتی در عصر خود شاعر چند شاهنامه نوشته شد و با اینکه محتوای شاهنامه مورد توجه و علاقه سلطان محمود و سرداران حاکم آن عصر نبود، نگارش این کتاب و تکثیر آن پشت ادامه یافت یحیی که در اغلب کتابهای معتبر قرن بعد نام شاهنامه ذکر شده است و نویسندگان ایرانی، حتی آنها که در نقاط دور از خراسان می‌زیسته‌اند شاهنامه را می‌شناخته‌اند، فقدان شاهنامه‌ای نزدیک به عهد فردوسی بعلمت هجوم مغولان و ترکانازی ایشان است بخصوص که کتاب شاهنامه را به احتمال زیاد مغولان پیروزمند نیز دوست نداشتند.

با پیشرفت زبان و ادبیات فارسی در نواحی مجاور ایران از جمله قلمرو امپراتوری بایری هند و امپراتوری عثمانی شاهنامه نویسی و شاهنامه‌خوانی و گردآوری نسخ خطی آن درین سرزمین‌ها رواج بسیار یافت بطوری که امروز می‌توان گفت همسایه ما ترکیه از لحاظ داشتن نسخ فارسی گرانقدر از جمله شاهنامه فردوسی بسیار غنی است، در عصر استعمار با هوشمندی عالمان فرنگی و عاملان سودجوی ایشان بسیاری ازین نسخه‌های بر قیمت از مشرق به مغرب رفت و لندن و پاریس و دیگر مراکز فرهنگی اروپا مهمترین میراث معنوی ما را از خاک کشور خودمان و همسایگانمان از جمله سرزمین هند ربودند، بسیاری از شاهنامه‌ها نیز به گناه نفاست و قدمت اوراق شد و تصاویرش بفرش رسید، بدون توجه و اعتناء به متن کتاب.

فرزندان این آب و خاک موقعی از ارزش این دستنوشته‌های پرمعنا آگاه شدند که بیشترین آنها را از ایران برده بودند، پیشگامان نهضت حفظ میراث فرهنگی، دانشمندانی نظیر قزوینی و تقی زاده و بهار و اقبال و مینوی بودند که در شناساندن این آثار با دانشمندان اروپائی گام برمی‌داشتند اما کارشان مایه و قوامی نیافت و حتی در دوران پس از جنگ اخیر نیز بسیاری ازین آثار هنری و فرهنگی توسط خودی و بیگانه به یغما رفت.

نهضت حفظ میراث‌های فرهنگی در حقیقت هم‌زمان با انقلاب شاه و مردم بایزشگامی و نیک‌بینی علیاحضرت شهبانو حیات واقعی خود را آغاز کرد و ازین زمان است که هموطنان ما در پی گردآوری این گونه آثار ملی عتیق مسابقه‌های باور نکردنی ترتیب دادند و آن کسان که ما نشان در قرن پیش به ثمن بخش خریداری می‌شد و به فرنگ میرفت اکنون خود بزرگترین خریدار اینگونه آثار در بازارهای اروپا و امریکاشده‌اند. بنیاد شاهنامه در سر لوحه برنامه تحقیقاتی خود نسخه شناسی و کتابشناسی جامع شاهنامه را گنجانده است و در صدد است که شناسنامه‌ای گویا از همه نسخ خطی موجود در جهان تدارک کند، نمایشگاهی که ملاحظه می‌کنید قدمی است که بنیاد در راه تحقق این هدف برداشته است، دو نسخه خطی نفیس شاهنامه که یکی متعلق به کتابخانه مجلس سنا و دیگری متعلق به هنرشناس معاصر استاد ادیب برومند است، درین نمایشگاه معرفی می‌شوند. تصاویر رنگی را بخت تولید عکس و اسلاید وزارت فرهنگ و هنر تهیه کرده است و درین جلازم است که از آقای کیکاووس جهانداری رئیس کتابخانه مجلس سنا و آقای ادیب برومند که با گشاده روئی نسخه‌های خود را در اختیار ما قرار دادند سپاسگزاری شود.

معرفی نسخه‌ها

الف - نسخه مجلس سنا که درین نمایشگاه علامتش «الف» است شاهنامه‌ای است بقطع بزرگ با خط نستعلیق متوسط که در ایران نوشته شده، مصور و مذهب با جلد روغنی درون گل و بوته سرخ، جمعاً ۳۱ مجلس دارد که در برخی از آنها صورتها را خراب کرده‌اند، صفحات ۲۱ و ۲۵ و ۶ و دو صفحه آخر حاشیه گل و بوته زرین و مذهب دو صفحه ۳ و ۴ مذهب، جمعاً ۱۰۸۸ پیشانی زرین در کتاب وجود دارد کاتب عزیزالله و تاریخ کتابت ۱۰۰۹ است مجلس‌های آن با اصالت ضعیف تحت تأثیر دو مکتب هرات و شیراز تهیه شده است و آثاری از کار هنرمندان ایرانی که در هند به استادی رسیده‌اند نیز در آن دیده میشود ازین نسخه جمعاً ۱۶ تصویر ارائه می‌شود.

۱ الف - کشته شدن پیل سفید بدست رستم (روی جلد این کتابچه).

۲ الف - هفتخوان رستم جنگ با دیو.

۳ الف - بدریا انداختن دیور رستم را.

۴ الف - کشته شدن نوذر شه.

۵ الف - پرواز کیکاووس.

۶ الف - گذشتن سیاوش از آتش.

۷ الف - جنگ رستم با افراسیاب در زمان کیتباد و فرار افراسیاب.

۸ الف - زال و رستم در دربار کیکسرو.

- ۹ الفد گرفتار شدن طوس به دست برزو .
- ۱۰ الفد دستگیری بیژن با مکر سوسن .
- ۱۱ الفد جنگ رستم و اشک بوس .
- ۱۲ الفد جنگ رستم و بیلمس .
- ۱۳ الفد جنگ ارجاسب و گشتاسب .
- ۱۴ الفد کین جوئی بهمن و کشته شدن فرامرز .
- ۱۵ الفد داستان نوش زاد .
- ۱۶ الفد شبیخون زدن شاپور دوم و دستگیری قیصر روم .

ب- نسخه آقای ادیب پرومند که درین نمایشگاه علامتش «ب» است شاهنامه‌ای است به قطع وزیر ی بهن با تذهیب در صفحه دیباچه ، و ۳۳ مجلس که کار دو استاد است هر دو تابع مکتب هنری هرات ، با جلد مرغوب که در همان دوره تهیه شده است از داخل معرق و از بیرون ضربی ، تاریخ کتابت آن ۹۰۳ است ازین نسخه این تصویرها ارائه شده است .

- ۱ ب- جلوس منوچهر بر تخت سلطنت .
- ۲ ب- رفتن زال به نزد رودابه .
- ۳ ب- جنگ رستم و رخس با اژدها .
- ۴ ب- ماندن کیخسرو و بزرگان در زیر برف .
- ۵ ب- بیرون کشیدن بیژن از چاه .
- ۶ ب- اسفندیار در هفتخوان ، کشتن شیران .
- ۷ ب- « « « « (مکر راست)
- ۸ ب- اسفندیار در هفتخوان ، جنگ با گرگان .
- ۹ ب- اسفندیار در هفتخوان ، کشتن اژدها .
- ۱۰ ب- اسکندر و قورهندی .
- ۱۱ ب- اردشیر بابکان و زادن اورمزد شاپور .
- ۱۲ ب- جنگ رستم فرخ زاد و سعد و قاص .
- ۱۳ ب- حضرت محمد و امامان در کشتی ، تجسم چند بیت از شاهنامه .
- ۱۴ ب- داستان مهارک .
- ۱۵ ب- جنگ گو و طلحند (از دوستان انوشیروان عادل) .

هشتمین جشن فرمک و هن

کلیله و دمنامه

تاریخ طبری

تاریخ طبری

نمایشگاه نقش‌ها

ویکی‌سفرها

ونگ‌گاره‌های

شاهنامه فردوسی

سینه‌سینه

سینه‌سینه

بر مینای پژوهش‌های

بنیاد شاهنامه فردوسی

سینه‌سینه

سینه‌سینه

سینه‌سینه

سینه‌سینه

آب‌انماه بیکزار و بیصدور و بیچاره چهار

بیکسیرانک لادوسیه

ارشانامه

تاریخ طبری

بعضی چون کله‌ش مار رسید

آرد درین خوابه درویند

پوشیدن را بر پیک

که این سن من آید این

سپیدک با درون منسا

بر آید خدایان را در صفا

بزدیک و آرد و سیاه

دو آنجا آرد بالک شاه

سینه‌سینه

سینه‌سینه

تصویر نگاری در شاهنامه

نخستین تصویرنگار شاهنامه خود فردوسی است، وی هنگامیکه صحنه‌ای رزمی یا بزمی را توصیف می‌کند آنچنان از عهده تجسم برمی‌آید که خواننده بی اختیار خود را یکی از افراد آن مجمع رزمی یا بزمی تصویری کند و در خصوصیات صحنه غرق می‌شود. اما تصویرنگاری بمعنای نقش آفرینی با قلم موئین در شاهنامه پس از فردوسی آغاز شد و ما امروز نمی‌دانیم که زمان این آغاز کی بوده است.

قدیم ترین نسخه خطی مصور تاریخدار شاهنامه، نسخه طوپ قاپوسرای استانبول است با ۸۹ مجلس که تاریخ تهیه آن سال ۷۳۱ می‌باشد. دومین و سومین نسخه‌های مصور تاریخدار شاهنامه به کتابخانه عمومی لنینگراد و مجموعه چسترتیتی در دویلین تعلق دارد، نسخه لنینگراد در ۷۳۳ نوشته شده و نسخه ناقص چسترتیتی در ۷۴۱، از قرن هشتم پنج نسخه مصور تاریخدار که بیشتر ناقص اند در دست داریم.

در میان نسخه‌های بدون تاریخ که از قرن هشتم برجای مانده‌اند، معروفتر از همه نسخه دعوت است که اوراق شده و در دست و یک کتابخانه و موزه اروپائی و امریکائی بطور پراکنده حفظ می‌شود.

هنگامی که استاد مینوی، دو سال پیش برای یافتن نسخه‌های خطی ناشناخته به هند آمدند، بنده نویسنده این گفتار در بمبئی بودم و از مدت‌ها پیش یک شاهنامه کهنه بدون تاریخ متعلق به کتابخانه مؤسسه شرقشناسی کاما توجهم را جلب کرده بود، زیرا مشابهت بسیار میان نقاشیهای آن و چهره‌های مردان وزنان که در کاسه بشقابهای عهد سلجوقی نقش بسته‌است می‌دیدم، ایشان نیز پس از ملاحظه آن نسخه با فرح و انبساط خاطری غیر قابل وصف گفتند: این به احتمال قدیم ترین نسخه مصور شاهنامه است. این نسخه ناقص اما گرانقدر و پرازش است، ازین روی که از نفوذ نقاشی مشرق زمین که یادگار عهد مغولان می‌باشد بی بهره یا دست کم کم بهره است و بخوبی آثار سبک نقاشی دوران سلجوقی را در آن می‌توان دید، بازیل گری هنرشناس نامدار انگلیسی نیز امسال پس از دیدن عکسهای این تصاویر قدمت آن را تأیید کرد.

این تصویرنگاری در دوران پردرخش جاشینان تیمور در ایران به اعتلا رسید و اثر بی نظیر شاهنامه باسنغری خلق شد، این نسخه امروز در ایران است و به کتابخانه سلطنتی تعلق دارد و تا حدودی که ما اطلاع داریم قدیم ترین شاهنامه خطی موجود در وطن فردوسی است.

ازین دوره تا عصر میانه صفوی، این هنر یعنی نقاشی مجلسهای شاهنامه در اوج ماند و از آن پس دوران تباهی کار نقاشی مینیاتوری آغاز گردید و سرانجام در عصر حکمرانی قاجارها مکتب یا مکتب‌های نوبنی در نقاشی شاهنامه خلق شد و این کار، یعنی تجسم صحنه‌های کتاب شاهان از صفحه‌های شاهنامه به یوارة قهوه‌خانه‌ها منتقل گردید.

چاپ شاهنامه از ۱۲۰۶ هجری قمری (۱۸۱۱ م) در هند آغاز گردید و چهل و چند سال بعد نخستین چاپهای شاهنامه مصور به آن ترتیب که مورد توجه و علاقه مردم مشرق زمین است، در بمبئی و تهران انتشار یافت. تهیه و چاپ شاهنامه‌های مصور با مجلس‌های سیاه قلم یا رنگی هنوز ادامه دارد و یک نمونه جالب آن آخرین شاهنامه چاپی است که بنام امیر کبیر شهرت یافته و مجلس‌های آن مینیاتورهای رنگی است با مبکی خاص مملو از نفوذ نقاشی اروپائی.

با تشکیل بنیاد شاهنامه فردوسی که مقارن بود با جشن بنیانگذاری شاهنشاهی، در وزارت فرهنگ و هنر این فکر تقویت شد که همگام با تهیه متن انتقادی شاهنامه، پیکره سازی و تصویرنگاری شاهنامه نیز آغاز گردد و بدین منظور روشی مستند و محکم در پیش گرفته شود. روشی خالی از قید و بندهای میناتور و سبک قهوه‌خانه‌ای و حتی مکتب اروپائی ایران در عصر متأخر قاجارها. بدین منظور استاد جلیل ضیاء پور که بیش از سی سال است از سرشناسان هنر سنتی و جدید در ایران شمرده می‌شود و در تاریخ هنر سنتی نیز مطالعات دامنه دار دارد مأموریت یافت که با همکاری هنرمند بهروز گلزاری بر پایه خود شاهنامه و تجسمات شاعر و بررسی مدارک و اسناد دیگر کار پیکره سازی و تصویرنگاری شاهنامه را آغاز کند.

نخستین کار چشمگیر و جالب این هنرمندان تهیه پیکره‌های سیمرخ و اژدها بود، کاری نو و بیسابقه. یکسال بعد ضیاء پور با همکاری گلزاری که خود سالهاست دست اندر کار تصویرنگاری شاهنامه فردوسی است، نخستین مجلس این کتاب را که نشان دهنده کیومرث پلنگینه پوش است تهیه کرد. این بخش تحقیقی هنری شاهنامه از شهریور سال گذشته که علیاحضرت شهبانو به برگزاری جشنواره طوس فرمان دادند تا تیرماه امسال که ماه جشنواره بود، جمعا چهارده تصویر رنگی از مجلس‌های شاهنامه را تهیه کرده و بنیاد شاهنامه شاهد تلاش و کوشش مداوم این هنرمندان در پی گیری این کار هنری پرازش بوده است.

در این میان، فکر ایجاد چهره‌های شاهنامه نیز قوت گرفت و استاد گلزاری طرح چهره‌های کیومرث و هوشنگ و طهمورث و جمشید را بر پایه تحقیقات ضیاء پور و مجلس‌های تهیه شده فراهم ساخت و بطوری که می‌بینیم درین نمایشگاه این چهره‌ها در کنار آن مجلس‌ها نشسته‌اند و این فهرست کلاهای عرضه شده درین نمایشگاه است:

الف - پیکره‌ها:

- ۱ - اندام سیمرخ.
- ۲ - چهره سیمرخ.
- ۳ - اندام اژدها.

ب - نقش و نگارها:

- ۱ - چهره کیومرث شاه.
- ۲ - کیومرث شاه و قیابیل آریائی درون کوه.
- ۳ - سیامک و جنگ او با خزر روان دیو.
- ۴ - چهره هوشنگ شاه.
- ۵ - هوشنگ شاه و پیدایش آتش.
- ۶ - هوشنگ شاه و بنیاد نهادن کشاورزی.
- ۷ - هوشنگ شاه و راهنمایی او در بهره برداری از پوست نرم حیوانات برای پوشاک.
- ۸ - هوشنگ شاه و راهنمایی او در استخراج آهن.
- ۹ - جشن سده و هوشنگ شاه.
- ۱۰ - چهره طهمورث زیناوند (دیوبند).
- ۱۱ - طهمورث و استفاده از خط نویسی.
- ۱۲ - طهمورث و استفاده از پشم ریسی.
- ۱۳ - جمشید شاه و راهنمایی او در تهیه پارچه‌ها و بافندگی.
- ۱۴ - چهره جمشید شاه.

(سیمرخ)

